

Schouwerzijl 2012

Hoe waarderen inwoners van Schouwerzijl hun leefomgeving?

NoorderRuimte

Waarde(n)volle ruimte!

Schouwerzijl 2012

Hoe waarderen inwoners van Schouwerzijl hun leefomgeving?

In opdracht van Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl

Jannie Rozema

Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen

M.m.v. studenten Hanzehogeschool Groningen

Opleiding Vastgoed en Makelaardij

Ruth Engels, Anne Pruiksma en Lisa Schuitema

September 2013

Samenvatting

In het najaar van 2012 door het Kenniscentrum NoorderRuimte van Hanzehogeschool Groningen onderzoek gedaan naar de waardering van de leefomgeving in het dorp Schouwerzijl. Het onderzoek is praktisch uitgevoerd door drie studenten van de opleiding Vastgoed & Makelaardij. De opdrachtgever voor het onderzoek was het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl. Het inwonersonderzoek maakt deel uit van een door de Provincie Groningen gesubsidieerd project Sterke Verhalen van Groninger Dorpen. Het doel van dit project is om de kwaliteiten van kleine dorpen te belichten in de context van demografische veranderingen. Het dorp Schouwerzijl telt 100 inwoners in 2011. Het inwoneraantal van Schouwerzijl is stabiel, waarvan het aantal 45-plussers de laatste vijf jaar rond de 60% schommelt.

De onderzoeksvraag voor dit onderzoek luidde:

Welke waardering geven inwoners van Schouwerzijl aan hun leefomgeving?

Hierbij gaat het om de waardering van aspecten uit vier domeinen van de leefomgeving:

1. de woonomgeving;
2. de voorzieningen;
3. de sociale omgeving;
4. het organiserend vermogen.

In oktober 2012 hebben alle inwoners van Schouwerzijl ouder dan 6 jaar mee kunnen doen aan een schriftelijke vragenlijst. De respons op de vragenlijsten van de kinderen tussen 6 en 12 jaar en de inwoners van 13 jaar en ouder samen was 43%. De respondenten vormen qua leeftijd een redelijke afspiegeling voor alle bewoners. De indruk bestaat dat niet alle inwoners aan het onderzoek wilden deelnemen, omdat zij in 2010 of 2011 ook al aan een vragenlijstonderzoek over de leefbaarheid in Schouwerzijl meededen. De inwoners voelen zich redelijk tot zeer betrokken bij het dorp. De gemiddelde woonduur van de respondentengroep in Schouwerzijl is 13.6 jaar.

De 4 kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar vinden Schouwerzijl een leuk dorp door de dorpsactiviteiten en omdat er buiten in de speeltuin gespeeld kan worden. Schouwerzijl wordt nog leuker voor de kinderen als er een grotere speeltuin komt en films worden gedraaid in het dorpshuis. 5 kinderen hebben hun huis getekend.

De inwoners van 13 jaar en ouder waarderen Schouwerzijl als leefomgeving heel positief. Het gemiddelde rapportcijfer dat zij aan Schouwerzijl geven, is een 8.2. Inwoners van Schouwerzijl zijn tevreden inwoners ook voor de aspecten: woonomgeving, voorzieningen, sociale omgeving en organiserend vermogen.

Schouwerzijl	Rapportcijfer	Waardering
Als geheel	8.2	++
Woonomgeving	7.3	+
Voorzieningen	7.5	++
Sociale omgeving	7.7	++
Organiserend vermogen	7.1	+

Inwoners beoordelen hun woonomgeving en het wonen positief. Inwoners vinden het dorpsaangezicht van Schouwerzijl mooi, maar zijn unaniem over enkele ‘lelijke’ plekken die het dorpsaangezicht ontsieren. De eigen woning wordt vooral positief gewaardeerd. Inwoners vinden dat ze rustig en landelijk wonen in Schouwerzijl, dat zijn ook de belangrijkste woonmotieven om in Schouwerzijl te (blijven) wonen. Meer dan de helft (64%) wil dan ook nooit verhuizen uit Schouwerzijl. Een behoorlijke groep inwoners heeft wensen voor het verduurzamen van de woning en wil (nog meer) isoleren en zonnepanelen installeren. Inwoners voelen zich veilig in Schouwerzijl, maar bijna iedereen vindt dat de verkeersveiligheid te wensen overlaat doordat er binnen en buiten Schouwerzijl te hard wordt gereden. Inwoners hebben wensen voor meer fiets- en wandelpaden in en rond Schouwerzijl. Over de wegbermen van de buitenwegen naar Schouwerzijl zijn de inwoners ontevreden.

Inwoners van Schouwerzijl zijn zelfredzame inwoners. Als er hulp nodig is voor het doen van boodschappen of het koken van een maaltijd, dan kan iedereen een beroep doen op zijn burens of op

mede-inwoners. Voor een dorp zonder voorzieningen is wederzijdse dienstverlening een uitkomst. Het dorpshuis voorziet in de behoefte om elkaar te ontmoeten, Schouwerzijl kan niet zonder Het Zijlhoes. Ook de dorpsactiviteiten maken onderdeel uit van het voorzieningenniveau van Schouwerzijl. Deze worden positief gewaardeerd, enkele inwoners hebben ideeën voor nieuwe activiteiten, zoals muziekavonden en lezingen door inwoners zelf. Hoewel er voldoende auto's in Schouwerzijl zijn, wordt het als een gemis ervaren dat de lijnbus niet door Schouwerzijl rijdt. Enkele inwoners suggereren dat inwoners zelf slimmer hun vervoer kunnen organiseren door te 'poolen'. Andere suggesties voor 'voorzieningen' in Schouwerzijl betreffen een dorpscafé en speelplekken voor kinderen.

Bijna alle inwoners voelen zich sociaal verbonden met de mede-inwoners van Schouwerzijl, inwoners kennen elkaar en de helft van de inwoners heeft vrienden-op-het-dorp gemaakt. Iedereen heeft een goede relatie met de buren. Nieuwkomers geven aan dat ze goed zijn ontvangen, hieruit mag afgeleid worden dat Schouwerzijl een 'open' dorp is waar inwoners snel erbij horen. De gehechtheid aan Schouwerzijl is groot, dat draagt eraan bij dat inwoners 'nooit' uit Schouwerzijl wil verhuizen.

Alle inwoners voelen zich betrokken bij Schouwerzijl en meer dan driekwart van de inwoners wil zich inzetten voor het dorp. Het is positief dat meer dan de helft van de inwoners aangeeft mee te willen helpen aan het onderhoud van de openbare ruimte, de begraafplaats en het opruimen van zwerfafval. Dat is een stevige basis van het organiserend vermogen in Schouwerzijl. Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl en het dorpshuis Het Zijlhoes worden positief gewaardeerd. In Schouwerzijl heeft een kleine groep inwoners ideeën of plannen voor bedrijvigheid en ondernemerschap. Inwoners zijn het er allemaal over eens, dat die plannen moeten passen bij de kleinschaligheid van Schouwerzijl en niet verstorend mogen werken op de rust en het karakter van het dorp.

Omdat het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl een dorpsvisie wil uitbrengen, is advies uitgebracht over de inhoud van een dorpsvisie voor Schouwerzijl. In een *hele korte dorpsvisie* worden de belangrijke waarden en activiteiten voor een vitaal dorp bondig weergegeven onder het motto "wij vormen samen Schouwerzijl". Bestuur en inwoners kunnen hiermee direct aan de slag.

Voorwoord

Aan de reeks van dorpsonderzoeken van het Kenniscentrum NoorderRuimte – Hanzehogeschool Groningen is Schouwerzijl toegevoegd. Dit onderzoek werd in het kader van het project *Sterke Verhalen van Groninger Dorpen* uitgevoerd en mede mogelijk gemaakt door een subsidie van Provincie Groningen uit de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden. Door de dorpsonderzoeken draagt het Kenniscentrum NoorderRuimte bij aan kennisontwikkeling over hoe dorpsbewoners samen zorgen voor een goede leefomgeving, juist als er sprake is van demografische veranderingen. Het onderzoek voor Schouwerzijl werd praktisch uitgevoerd door drie derdejaarsstudenten van de opleiding Vastgoed & Makelaardij: Ruth Engels, Anne Pruikma en Lisa Schuitema onder begeleiding van een onderzoeker van het Kenniscentrum NoorderRuimte (Hanzehogeschool Groningen). Zij gaven in november 2012 een presentatie over de onderzoeksresultaten aan het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl. Dit onderzoeksrapport is door de onderzoeker van het Kenniscentrum NoorderRuimte geschreven.

Wij bedanken de volgende mensen voor hun bijdrage aan het dorpsonderzoek:

- De inwoners van Schouwerzijl en speciaal de kinderen die een vragenlijst invulden!
- Het bestuur van Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl voor hun begeleiding van het onderzoek, in het bijzonder mevrouw Jutta Bolt en de heer Paul Steenman.

Na het dorpsonderzoek hebben twee studenten van de opleiding Communicatie van de Hanzehogeschool Groningen interviews gehouden onder inwoners van Schouwerzijl en deze verder uitgewerkt tot een verhalenbundel *Sterke Verhalen van Schouwerzijl*. Aan het eind van 2013 zal deze verhalenbundel verschijnen.

Dit onderzoeksrapport *Schouwerzijl 2012. Hoe waarderen inwoners van Schouwerzijl hun leefomgeving?* is op 1 oktober 2013 aangeboden aan de inwoners van Schouwerzijl en het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl.

Inhoud

Samenvatting

Voorwoord

1. Schouwerzijl

1.1 Schouwerzijl

1.2 Kwaliteit van de leefomgeving

1.3 Inwonersonderzoek

1.4 Leeswijzer

2. Methode van onderzoek

2.1 Kindervragenlijst en inwonersvragenlijst

2.2 Respondenten

2.3 Gegevensverwerving

3. Resultaten

3.1 Graag een grotere en leukere speeltuin

3.2 Waardering van de leefomgeving

3.3 De respondenten nader bekeken

3.4 De woonomgeving

3.5 Het wonen

3.6 Veiligheid en mobiliteit

3.7 Voorzieningen

3.8 Sociale omgeving

3.9 Dorpsactiviteiten

3.10 Ondernemen

3.11 Inzet voor Schouwerzijl

3.12 Goede ideeën voor Schouwerzijl

4. Conclusie, discussie en advies

4.1 Conclusie

4.2 Discussie

4.3 *Een hele korte dorpsvisie*

Bronnen

Eerdere dorpsonderzoeken

Colofon

Bijlagen

Bijlage 1. Vragenlijst voor kinderen van 6 – 12 jaar

Bijlage 2. Inwonersvragenlijst

Bijlage 3. Begeleidende brief bij de inwonersvragenlijst

Bijlage 4. Flyer over het dorpsonderzoek

Bijlage 5. Frequentieoverzichten van alle vragen uit de kindervragenlijst

Bijlage 6. Frequentieoverzichten van alle vragen uit de inwonersvragenlijst

Bijlage 7. Antwoorden op de open vragen van inwonersvragenlijst

Deze bijlagen zijn apart gebundeld.

1. Schouwerzijl

Na een korte beschrijving van Schouwerzijl wordt in dit hoofdstuk uitgelegd wat het onderzoek naar de waardering van de leefomgeving inhoudt en wat in het onderzoek voor Schouwerzijl verstaan wordt onder het begrip 'leefbaarheid'. Het doel en de onderzoeksvragen van het inwonersonderzoek in Schouwerzijl worden als laatste uiteengezet. De termen 'dorpsonderzoek' en 'inwonersonderzoek' verwijzen naar het onderzoek in Schouwerzijl en worden beide gebruikt.

1.1 Schouwerzijl

Schouwerzijl is een klein Gronings dorp in de gemeente De Marne. Schouwerzijl ligt aan de Kromme Raken, een zijtak van het Reitdiep in Noordelijke richting, het woord 'zijl' verwijst naar de al lang bestaande afwateringssluis in de Kromme Raken. De oude zeedijk aan de noordkant van het Reitdiep loopt door Schouwerzijl, de gemiddelde hoogte van het N.A.P. in Schouwerzijl is anno 2013 0.4 meter. Schouwerzijl kan getypeerd worden als een "dijkdorp". Bij de sluis ontstond vanaf de Middeleeuwen een nederzetting van handels- en ambachtslieden, boeren, arbeiders, dominees en onderwijzers. De oude historie van Schouwerzijl is nog zichtbaar aanwezig door de sluis en het sluiswachtershuis met wapenstein en door de sporen uit de Franse tijd aan de Sarriesweg. De twee scholen en de twee kerken zijn dorps- of woonhuis geworden, maar aan hun buitenkant kan men hun oorspronkelijke functie nog herkennen. In de 20^e eeuw werd Schouwerzijl meer een woondorp.

Anno 2012 (en 2013) heeft Schouwerzijl 50 woningen met 100 inwoners. Het inwoneraantal is de laatste 10 jaar redelijk stabiel gebleven, schommelend rond de 90 en 100 inwoners. Het aandeel ouderen boven de 45 jaar vertoont een gestage groei, maar door het vertrek van oudere inwoners en de komst van jonge nieuwkomers kan die groei van ouderen ook ineens weer vertraagd worden.

2011: 100 inwoners (www.demarne.nl)
2010: 95 inwoners, waarvan 61% ouder dan 45 jaar (CBS, 2011)
2008: 100 inwoners, waarvan 63% ouder dan 45 jaar (CBS, 2009)
2005: 90 inwoners, waarvan 57% ouder dan 45 jaar (CBS, 2005)
2001: 90 inwoners, waarvan 53% ouder dan 45 jaar (CBS, 2002)

De meeste (82%) woningen zijn in eigen bezit; medio 2013 staat één woning te koop. Het dorp heeft voorzieningen als een dorpshuis Het Zijlhoes met een activiteitenprogramma, een speeltuin en - veld, een zwembad, een haven met een aanlegsteiger voor de kleine recreatievaart. Het Filmhuis Sienemarne vertoont regelmatig een film in het dorpshuis. In het Handelsregister van de Kamer van Koophandel staan 21 bedrijven in Schouwerzijl ingeschreven, waaronder een agrarische onderneming, reclame- en communicatiebureaus, organisatieadviesbureaus en ondernemingen ten behoeve van kunst en therapie. Voor de dagelijkse levensbehoeften zijn de inwoners van Schouwerzijl aangewezen op eigen productie of winkels in bijvoorbeeld Winsum. De afstand tot de dichtstbijzijnde supermarkt in Winsum is 4,3 kilometer. Kinderen in Schouwerzijl gaan naar basisscholen in Garnwerd, Winsum of Eenrum. Volgens de statistieken hebben de inwoners van Schouwerzijl 55 auto's op 45 huishoudens (CBS, 2010).

Een belangrijke speler in het dorpsleven van Schouwerzijl is de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl. Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl waakt mede over de leefbaarheid in het dorp en is daarvoor gesprekspartner van de gemeente De Marne. Al een paar jaar bestaat bij het bestuur het voornemen om een dorpsvisie of dorpsplan voor Schouwerzijl op te stellen. Daarvoor is een paar jaar geleden al een inwonersonderzoek gehouden. Het aanbod van het Kenniscentrum NoorderRuimte om in 2012 een nieuw inwonersonderzoek te houden kan bijdragen aan de verwezenlijking van dit voornemen. In dit nieuwe inwonersonderzoek staat centraal hoe de inwoners van Schouwerzijl de leefbaarheid van hun dorp ervaren. Met deze onderzoeksresultaten kan het bestuur samen met het dorp bespreken wat belangrijk is voor het dorpsleven in Schouwerzijl, zulke punten kunnen vervolgens in een dorpsvisie worden beschreven.

1.2 Kwaliteit van de leefomgeving

Als inwoners in het alledaagse leven de kwaliteit van de leefomgeving met elkaar bespreken, dan gebruiken zij het woord 'leefbaarheid'. In het gewone taalgebruik staat 'leefbaar' voor "het is hier goed wonen", "wij kunnen ons hier goed redden", "we kunnen het goed met elkaar en onze burens vinden" en "we zijn actief om er wat van te maken". Vat je die uitspraken samen in abstracte woorden, dan is 'leefbaarheid' de waardering en de tevredenheid over hoe de omgeving aansluit op de behoeften van de mensen. In dit onderzoek onderzoeken wij hoe de inwoners de leefbaarheid in

Schouwerzijl beleven ('ervaren leefbaarheid') voor aspecten van het wonen, de voorzieningen, het sociale klimaat en het organiserend vermogen (afbeelding 1).

Afbeelding 1. Vier domeinen en domeinaspecten voor de leefomgeving.

De meeste mensen voelen zich verbonden met de plek waar ze wonen. Binding met een plek ontstaat niet alleen rationeel, omdat mensen er hun brood verdienen of omdat ze hun huis de investering waard vonden. Binding is ook emotioneel, omdat een woonplek de plek is waar je 'thuis' voelt en waar mensen autonoom kunnen bepalen hoe ze er wonen, met wie ze er wonen en wat ze er doen. Het streven van de meeste mensen is om zich gelukkig te voelen op die plek. In het inwonersonderzoek wordt onderzocht hoe inwoners Schouwerzijl hun woonplek ervaren – onderscheiden naar woonomgeving en de eigen woning – en waar zij verbetermogelijkheden zien.

Uit het onderzoek van Bedreigd Bestaan in Noord-Groningen (Gardenier, 2012) blijkt dat de aanwezigheid van voorzieningen als winkels, een school, een huisarts geen absolute voorwaarden zijn om een klein dorp als ‘leefbaar’ te ervaren. Mensen geven aan dat het belangrijker is dat de voorzieningen elders goed bereikbaar en toegankelijk zijn. In dit inwonersonderzoek wordt daarom onderzocht of de inwoners van Schouwerzijl zichzelf kunnen redden en hoe zij hun mobiliteit en de wegen in en rond Schouwerzijl ervaren. In het verlengde hiervan wordt onderzocht welke voorzieningen men liever dichterbij of in het dorp zou wensen, op het gevaar af dat het een irreëel wensenlijstje wordt. Daarom wordt voor Schouwerzijl ook onderzocht of er mensen zijn die zich (voor die eventuele nieuwe voorzieningen) willen inzetten in het kader van nieuw ondernemerschap.

Ook Thissen (2010) vond al dat leefbaarheid niet hetzelfde is als de aanwezigheid van allerlei klassieke voorzieningen als winkels, scholen of kerken. In zijn dorpsonderzoeken concludeert hij dat *leefbaarheid* in dorpen en gemeenschappen eerder het resultaat is van gemeenschapsinitiatieven. Thissen zag dat dorpsbewoners na bezuinigingen zich sterk maakten om nieuwe voorzieningen op basis van zelforganisatie te realiseren. Om als gemeenschap zulke initiatieven te kunnen ontwikkelen, moet volgens Thissen voldaan zijn aan drie voorwaarden: er moet sprake zijn van *ruimtelijke kwaliteit* van woningen en de woonomgeving, er moeten plekken zijn waar inwoners elkaar kunnen *ontmoeten* en er moet sprake zijn van *sociaal kapitaal*, dat zijn inwoners met grote sociale netwerken. Voldoet Schouwerzijl aan deze drie voorwaarden? Om dat te weten te komen, wordt in dit inwonersonderzoek naast de waardering van de ruimtelijke omgeving (het wonen, woonomgeving, verkeer en veiligheid) ook onderzocht hoe inwoners van Schouwerzijl het dorp als sociale omgeving ervaren. Dan gaat het over de sociale contacten, deelname aan activiteiten en onderlinge betrokkenheid. Schouwerzijl biedt de inwoners een ontmoetingsmogelijkheid in het dorpshuis Het Zijlhoes, maar in het inwonersonderzoek wordt nog wel onderzocht wat de inwoners vinden hoe het dorpshuis functioneert. Als aan deze drie voorwaarden is voldaan, is de basis voor het organiserend vermogen ook in Schouwerzijl aanwezig.

Het organiserend vermogen of de vitaliteit van Schouwerzijl wordt zichtbaar in wat men doet en wie daarvoor actief zijn. In het inwonersonderzoek wordt onderzocht hoe inwoners de inzet van zichzelf en van het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl waarderen. Specifiek wordt

onderzocht of inwoners onderhoudstaken van de gemeente De Marne willen overnemen in ruil voor een dorpsbudget en of inwoners goede ideeën hebben voor Schouwerzijl of specifiek voor een dorpsvisie van Schouwerzijl.

1.3 Inwonersonderzoek

In het inwonersonderzoek in Schouwerzijl worden aspecten uit vier domeinen onderzocht – over het wonen, de sociale omgeving, de voorzieningen en het organiserend vermogen. Door inwoners te vragen wat ze van de verschillende aspecten vinden, worden subjectieve beoordelingen verkregen. Die subjectieve beoordelingen vormen samen de *ervaren leefbaarheid* van Schouwerzijl.

De onderzoeksvraag van het inwonersonderzoek luidt:

Hoe waarderen de inwoners van Schouwerzijl hun leefomgeving?

Hierbij gaat het om de waardering van de volgende aspecten:

1. de woonomgeving (binding, woonmotieven, de woning, veiligheid);
2. de voorzieningen (zelfredzaamheid, mobiliteit, behoeften);
3. de sociale omgeving (sociale contacten, deelname dorpsleven);
4. het organiserend vermogen (ondernemerschap, inzet inwoners en bestuur).

Dit onderzoek geeft weer wat de ervaren leefbaarheid in Schouwerzijl anno 2012 is. Als er in latere jaren weer onderzoek wordt gedaan, zijn deze onderzoeksresultaten mooi en nuttig vergelijkingsmateriaal.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt beschreven hoe het inwonersonderzoek in Schouwerzijl methodisch is uitgevoerd. In hoofdstuk 3 worden de kenmerken en waarderingen van de inwoners beschreven. In hoofdstuk 4 worden conclusies uit het onderzoek getrokken en aanbevelingen gegeven. De bijlagen zijn samengevoegd in een aparte bundel bij dit rapport.

Wat vind jij van Schouwerzijl?

Hoe vind jij het om in Schouwerzijl te wonen? Deze vragenlijst is speciaal voor de kinderen tussen 6 en 12 jaar. Wil je de vragen zelf beantwoorden? Als je een vraag moeilijk vindt, vraag je dan een van je ouders om hulp?

Voor alle kinderen tussen 4 en 12 jaar is er ook een tekenwedstrijd! Maak een tekening van **jouw huis** in Schouwerzijl. Je mag tekenen, schilderen of plakken. Maak er wat moois van! We hebben voor iedereen een prijs! De mooiste tekeningen komen ook in het verslag te staan. De vragenlijst en de tekening stop je in de enveloppe, die bij de vragenlijst hoort. Die enveloppe wordt **op maandag 29 oktober** 's middags na schooltijd weer opgehaald, dus dan moet je klaar zijn!

Veel succes!

1. Ik ben een

☐ jongen van ..... jaar

☐ meisje van ..... jaar

2. Ik woon

☐ in het dorp Schouwerzijl

☐ buiten het dorp Schouwerzijl

3. Ik ga naar de basisschool in ..... (vul een plaatsnaam in)

4. Hoe vind je het dat je in een ander dorp naar school gaat? *Je mag meer antwoorden aankruisen*

☐ 😊 Ik zit op een leuke school met leuke vriendjes en vriendinnetjes

☐ 😞 Ik zou liever in mijn eigen dorp naar school gaan

☐ 😐 Mijn ouders hebben deze school gekozen

☐ 😞 Jammer dat ik niet met de fiets of lopend naar school kan

☐ iets anders, ... (vul zelf maar in)

2. Methode van onderzoek

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe het inwonersonderzoek is uitgevoerd en of de inwoners die meededen aan het onderzoek representatief zijn voor de bevolking van het onderzoeksgebied. De inwoners die meededen aan het onderzoek worden ook wel '*respondenten*' genoemd.

2.1 Kindervragenlijst en inwonersvragenlijst

Voor de kinderen van 6 tot 12 jaar is een korte kindervragenlijst (bijlage 1) opgesteld met 12 vragen over school, spelen, hobby's, dorpsactiviteiten en het dorp. De kinderen konden hun ingevulde vragenlijst illustreren met een tekening over hun *Eigen huis* op een bijgeleverde A4-tekenvel.

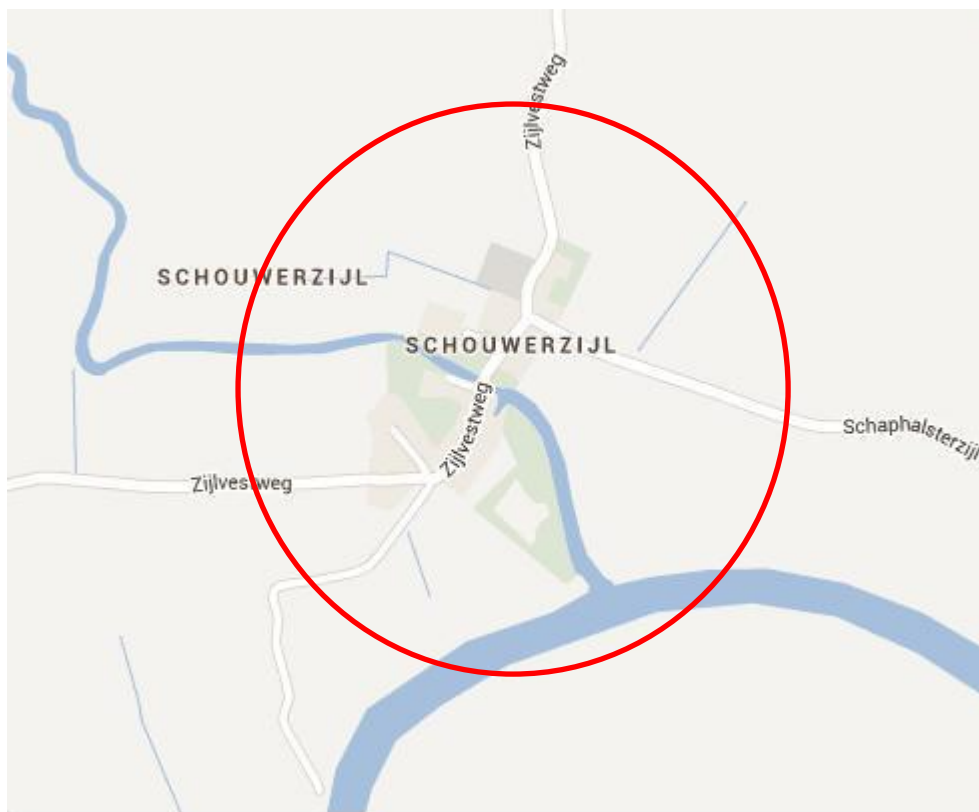
Bij het inwonersonderzoek zijn alle inwoners van Schouwerzijl van 13 jaar en ouder betrokken. Voor het inwonersonderzoek in Schouwerzijl is een vragenlijst (bijlage 2) gebruikt, waarmee in het najaar van 2012 gegevens zijn verzameld. Ter aankondiging van het inwonersonderzoek is een flyer (bijlage 4) verspreid onder alle huishoudens van Schouwerzijl.

De inwonersvragenlijst is door de onderzoeksgroep van het Kenniscentrum NoorderRuimte van de Hanzehogeschool Groningen opgesteld. Hierbij zijn de ervaringen met eerdere vragenlijsten uit dorpsonderzoeken gebruikt (Rozema, 2011, 2012). De verschillende domeinaspecten (zie afbeelding 1) zijn vertaald naar vragen. De vragenlijst heeft meerkeuzevragen in 9 categorieën: uw huishouden, wonen, veiligheid en mobiliteit, voorzieningen, sociale omgeving, dorpsactiviteiten, ondernemen, inzet voor Schouwerzijl en goede ideeën voor Schouwerzijl. De vragenlijst telt 58 vragen, waaronder een paar open vragen.

De conceptvragenlijst is voorgelegd aan de bestuursleden van Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl. Dit heeft geleid tot een aantal bijstellingen. De begeleidende brief bij de vragenlijst (bijlage 3) is geschreven vanuit het perspectief van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl en voorzien van het adres van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl, op de vragenlijst stond het logo van de Hanzehogeschool Groningen.

2.2 Respondenten

Het onderzoeksgebied beslaat het dorp Schouwerzijl en buitengebied zoals aangegeven in kaart 1.

Kaart 1. Het onderzoeksgebied van Schouwerzijl

In 2011 wonen er 100 inwoners in Schouwerzijl (www.demarne.nl), waarvan er 8 onder de 6 jaar zijn. In totaal hebben 40 inwoners ouder dan 6 jaar meegedaan aan het onderzoek. 4 kinderen tussen de 6 en 12 jaar en 36 inwoners van Schouwerzijl (ouder dan 12 jaar) hebben een vragenlijst ingevuld. Het totale responspercentage is daarmee **43% (=40/92)**. De inwoners die de vragenlijst hebben ingevuld vormen een redelijke afspiegeling van de totale bevolking voor het kenmerk 'leeftijd' (tabel 1). Alle leeftijdsgroepen zijn goed vertegenwoordigd behalve die tussen 16 en 25 jaar. Voor het kenmerk 'geslacht' blijkt dat er meer vrouwen dan mannen aan het onderzoek hebben meegedaan. Op basis van deze gegevens denken wij dat de onderzoeksresultaten in redelijke mate geldig zijn voor alle inwoners van Schouwerzijl.

Geslacht	Respondenten	Bevolking *	Leeftijd	Respondenten	Bevolking *
Man	15 (38%)	45 (47%)	0 - 15 jaar	4 (10%)	17%
Vrouw	25 (62%)	50 (53%)	16 - 25 jaar	-	4%
			26 – 45 jaar	9 (23%)	19%
			46 – 65 jaar	18 (46%)	45%
			66 jaar en ouder	9 (23%)	16%
Totaal	40 (100%)	95 (100%)	Totaal	40 (100%)	100%

Tabel 1. Verdeling naar geslacht en leeftijdsgroepen in totale respondentgroep (n = 40), * vergeleken met CBS – gegevens (2011)

4 van de 5 kinderen tussen de 6 en 12 jaar hebben de kindervragenlijst ingevuld. Dat waren drie meisjes tussen 6 – 8 jaar en een jongen van 6 jaar (tabel 2). Ze wonen alle vijf in Schouwerzijl. 5 kinderen maakten een tekening over hun eigen huis, de jongste tekenaar was 4 jaar.

Geslacht	Frequentie	Leeftijd	Frequentie	Woonplaats	Frequentie
Jongen	1	6 jaar	2	In Schouwerzijl	4
Meisje	3	7 jaar	1	Buiten Schouwerzijl	-
		8 jaar	1		
Totaal	4		4	Totaal	4

Tabel 2. Kinderen verdeeld naar geslacht en leeftijd (n=4)

De gemiddelde leeftijd van de respondenten (ouder dan 12 jaar) is 54 jaar (met een standaarddeviatie van 12 jaar, dat betekent dat 66% van alle respondenten tussen de 42 en 66 jaar is). De spreiding van de leeftijd lag tussen de 31 en 71 jaar.

In Schouwerzijl zijn 45 huishoudens, waarvan 27% behoort tot een eenpersoonshuishouden. Van alle inwoners die meededen aan het onderzoek is 7% (3 / 45) afkomstig uit een eenpersoonshuishouden. Dat is een ondervertegenwoordiging ten opzichte van de 27% 'Alleenstaanden' onder de totale bevolking (tabel 3).

Huishoudengrootte	Respondentgroep	Huishoudensamenstelling	Bevolking *
Eenpersoonshuishouden	3	Alleenstaanden	27%
Tweepersoonshuishouden	24	Gezinnen zonder kinderen	45%
Meerpersoonshuishouden	9	Gezinnen met kinderen	27%
Totaal	40	Totaal	100% huishoudens

Tabel 3. Huishoudengrootte in respondentgroep (n = 40) * vergeleken met CBS – gegevens (2011)

Bij de tweepersoons- en meerpersoonshuishoudens is sprake van dubbele vermeldingen, zodat niet precies kan worden nagegaan in welke mate er sprake is van een over- of ondervertegenwoordiging.

Onder de inwoners ouder dan 12 jaar is geïnventariseerd wat hun opleidingsniveau is (tabel 4). Van de respondenten heeft 64% een hogere beroeps- of universitaire opleiding, voor 22% is dat een middelbare (beroeps) opleiding. In vergelijking met de Nederlandse bevolking zijn de inwoners van Schouwerzijl hoog opgeleid.

Opleidingsniveau	Totaal	Nederlandse bevolking
Lagere school/basisschool	-	8%
VMBO/LBO/MAVO/(M)ULO	4 (11%)	20%
HAVO/VWO/MBO	8 (22%)	40%
HBO/WO	23 (64%)	32%
Totaal	35 (100%), 1 onbekend	99%, 1% onbekend

Tabel 4. Opleidingsniveau van de respondenten in Schouwerzijl, in vergelijking met de Nederlandse bevolking (n=35)

Van de respondenten is ook bekend hoe hun dagelijkse bezigheden eruit zien (tabel 5). De helft van de respondenten is betaald werkzaam. De overige zijn zonder betaald werk, onbetaald werkzaam, gepensioneerd of eigen ondernemer.

Dagelijkse bezigheden	Totaal
Betaald werkzaam	22 (61%)
Onbetaald werkzaam, zonder betaald werk, pensioen	11 (31%)
School of studie	-
Anders (ondernemer)	3 (8%)
Totaal	36 (100%)

Tabel 5. Dagelijkse bezigheden van de respondenten in Schouwerzijl (n=36)

Van de respondentengroep heeft 83% twee inkomens, 17% van de huishoudens heeft één inkomen. Landelijk blijft het aandeel 'tweeverdieners onder paren tussen de 18 en 65 jaar' stijgen, in 2011 was dit 57%. In de vragenlijst is niet geïnventariseerd welk beroep in welke sector wordt uitgeoefend.

Samengevat is de respondentengroep ouder dan 12 jaar redelijk representatief voor de inwoners van Schouwerzijl qua *leeftijd* en enigszins representatief qua *geslacht*. Er hebben uit alle huishoudengroottes respondenten meegedaan aan het onderzoek. Aan het onderzoek hebben inwoners met verschillende dagelijkse bezigheden en van verschillende opleidingsniveaus meegedaan. Voor deze laatste kenmerken (dagelijkse bezigheden en opleidingsniveau) is niet duidelijk of de respondentengroep een goede afspiegeling vormt van de hele bevolking van Schouwerzijl, omdat die vergelijkingscijfers ontbreken.

2.3 Gegevensverwerving

Het inwonersonderzoek voor kinderen tussen 6 – 12 jaar en voor inwoners ouder dan 12 jaar is door het bestuur Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl bekend gemaakt via een dorpsaankondiging en een flyer. De flyer is geschreven vanuit het perspectief van het studentenonderzoek van de Hanzehogeschool Groningen en in overleg met het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl tot stand gekomen (bijlage 4). De flyer is huis-aan-huis verspreid door de studenten van de Hanzehogeschool Groningen.

In de week vóór de herfstvakantie van 2012 hebben de studenten van de Hanzehogeschool Groningen de kindervragenlijsten en de inwonersvragenlijsten huis-aan-huis verspreid. Voor alle gezinsleden van een huishouden was een vragenlijst beschikbaar alsmede een retourenveloppe. Wie geen vragenlijst had gekregen kon bij een van de bestuursleden van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl alsnog een vragenlijst ophalen. De inlevertermijn voor de vragenlijsten is met een week verlengd tot de eerste week van november, daarvoor is opnieuw een kort bericht huis-aan-huis in Schouwerzijl rondgebracht. Inwoners konden bij de voorzitter van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl de vragenlijst inleveren. Via de post zijn enkele vragenlijsten naar de Hanzehogeschool Groningen opgestuurd, deze vragenlijsten zijn in goede orde ontvangen. In de tweede week van november 2012 was de huidige respons van 43% bereikt.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het inwonersonderzoek beschreven. In paragraaf 3.1 gaat het over de resultaten van het kinderonderzoek en vanaf paragraaf 3.2 gaan we uitgebreid in op de resultaten van de inwoners ouder dan 12 jaar. In de bijlagenbundel staan in bijlage 5 de frequentieoverzichten van de kindervragenlijst en in bijlage 6 die van de inwonersvragenlijst. In bijlage 7 worden de overzichten gegeven van de antwoorden op de open vragen van het inwonersonderzoek. De volgorde van de vragen uit de vragenlijsten is hierbij leidend.

3.1 Graag een grotere en leukere speeltuin!

De vier kinderen die meegedaan hebben aan het onderzoek, gaan in Eenrum en Winsum naar school. Ze hebben een leuke school, al is die school niet door henzelf maar door hun ouders uitgekozen. Twee kinderen vinden het jammer dat ze niet op de fiets of lopend naar school kunnen gaan. Na schooltijd spelen de kinderen voornamelijk bij vriendjes, de BSO of thuis. Twee kinderen zijn ook te vinden in de speeltuin van Schouwerzijl. Alle kinderen hebben het buiten spelen als hun hobby genoemd. Op straat spelen vinden de kinderen meestal niet veilig. De intocht van Sinterklaas wordt unaniem als leukste activiteit in het dorp bevonden, maar het wadlopen en de knutselkliederdag zijn ook favoriet.

Om drie redenen vinden de kinderen Schouwerzijl een leuk dorp: (1) er zijn leuke dorpsactiviteiten, (2) ze kunnen zwemmen bij het zwemvlot en (3) ze wonen in een mooi huis. Schouwerzijl heeft ook minder leuke kanten: *“ik vind het wel jammer dat er niet zoveel vriendinetjes en vrietjes zijn”* (letterlijk citaat van een meisje van 8 jaar) en omdat er geen goede speelplek voor hen is.

De vier kinderen hebben hun goede ideeën voor Schouwerzijl opgeschreven: een grotere en leukere speeltuin (drie keer genoemd) en een film in het dorpshuis (twee keer genoemd). De tekeningen van de kinderen laten zien dat ze in een mooi huis of boerderij wonen. De luchten zijn blauw, de wolken wit en de zon schijnt er uitbundig: de kinderen zijn overduidelijk tevreden inwoners van Schouwerzijl.

3.2 Waardering van de leefomgeving

De respondenten (ouder dan 12 jaar) hebben in rapportcijfers aangegeven hoe zij Schouwerzijl als leefomgeving waarderen als totaal en voor tien afzonderlijke aspecten (tabel 6). De tien aspecten gaan over de woning, het wonen, de veiligheid, de wegen en paden, de voorzieningen, de sociale gemeenschap, de dorpsactiviteiten, het ondernemen en de inzet voor Schouwerzijl. Deze vragen hadden een goede respons, variërend tussen 86% en 100%.

Waardering leefomgeving	Gemiddelde (s.d.)	Modus	Mediaan	Spreiding	R
Totaalbeoordeling =	8.2 (.7)	8	8	7 – 9	86%
<i>Aspect Leefomgeving:</i>					
1. Het wonen	8.0 (.7)	8	8	7 – 9	100%
2. De woning	7.9 (.8)	8	8	6 – 9	100%
3. De veiligheid	7.0 (1.5)	7	7	3 – 9	97%
4. De wegen en paden	6.3 (1.2)	7	7	3 – 8	100%
5. De voorzieningen	7.7 (.7)	8	7	7 – 9	100%
6. De dorpsactiviteiten	7.3 (.7)	7	7	5 – 8	97%
7. De sociale omgeving	7.7 (.9)	8	8	6 – 9	100%
8. Het ondernemen	6.5 (1.1)	6	6	4 – 8	86%
9. Waardering inzet bestuur	7.6 (.8)	8	7	6 – 9	92%
10. Waardering inzet bewoners	7.3 (.8)	8	8	6 – 9	92%

Tabel 6. Waardering in gemiddelde rapportcijfers voor de kwaliteit van de leefomgeving (s.d. = standaarddeviatie, modus = antwoord dat het meest voorkomt, mediaan = middelste antwoord van de waarnemingen); spreiding van de rapportcijfers geeft aan wat het laagste antwoord en het hoogste antwoord is; R = responspercentage, aantal respondenten dat geantwoord heeft op deze vragen

Het gemiddelde rapportcijfer voor Schouwerzijl als totaalbeoordeling is het hoogst, namelijk een 8.2. De meningen daarover lopen ook niet ver uiteen met een spreiding tussen 7 en 9 en een standaarddeviatie van 0.7). De waarderingen van alle deelaspecten zijn positief, waarbij opvalt dat net als in andere dorpsonderzoeken (Rozema, 2012, 2013) de waardering over het wonen en de woning het hoogst is. De meningen over de wegen en paden, de veiligheid en het ondernemen lopen nogal uiteen, al is het gemiddelde rapportcijfer van deze aspecten wel een voldoende. We komen op de waardering van de deelaspecten in latere paragrafen terug.

3.3 De respondenten nader bekeken....

In paragraaf 2.2 is een begin gemaakt met de beschrijving van de respondenten aan de hand van de persoonskenmerken *geslacht, leeftijd, huishoudengrootte, opleidingsniveau, dagelijkse activiteiten* en *inkomen*. Deze kenmerken zijn daar beschreven om te onderzoeken of de respondenten representatief zijn voor alle inwoners van Schouwerzijl. In deze paragraaf bekijken we de respondenten nader voor

- Waar komen ze vandaan?
- Hoe lang wonen ze al in Schouwerzijl?
- Hebben ze een sociaal netwerk in Schouwerzijl?
- Voelen ze zich betrokken bij Schouwerzijl?

In tabel 7 worden de geboorteplaats en de vorige woonplaats van de respondenten geordend naar Schouwerzijl, de regio (= aangrenzende gemeenten), Noord-Nederland (rest van de drie Noordelijke provincies), de rest van Nederland en het buitenland. De meesten (64%) zijn in Noord-Nederland geboren en het resterende derde deel van de respondenten komt uit Gelderland, Zuid-Holland en Noord-Holland. De meeste inwoners van Schouwerzijl zijn in hun wooncarrière dichtbij Schouwerzijl komen wonen, 78% woonde qua vorige woonplaats al in Noord-Nederland. Onder de respondenten is niemand die zijn hele leven in Schouwerzijl woont of is blijven wonen.

Herkomst	Geboorteplaats	Vorige woonplaats
Schouwerzijl	1 (3%)	-
Regio	3 (8%)	13 (36%)
Stad Groningen	13 (36%)	9 (25%)
Noord-Nederland	6 (17%)	6 (17%)
Rest Nederland	13 (36%)	7 (19%)
Buitenland	-	1 (3%)
Totaal	36 (100%)	36 (100%)

Tabel 7. Verdeling van respondenten naar geboorteplaats (n= 36)

De respondenten zijn als inwoners van de provincie Groningen niet allemaal de Groningse taal meester (tabel 8). 53% geeft aan het Gronings min of meer goed te spreken. Iets minder dan de helft van het dorp spreekt geen Gronings.

Gronings spreken	Frequentie
Ja, in het Gronings opgevoed	5 (14%)
Ja, ik heb later geleerd het te spreken	2 (6%)
Een beetje, ik doe mijn best om het te spreken	12 (33%)
Ik spreek de taal of dialect van een andere provincie	1 (3%)
Nee	16 (44%)
Totaal	36 (100%)

Tabel 7. De mate waarin de Groningse taal wordt gesproken (n = 36)

De gemiddelde woonduur in Schouwerzijl van de respondenten is 13.6 jaar (met een standaarddeviatie van 9 jaar, dat betekent dat 66% van de respondenten tussen de 4.6 jaar en 22.6 jaar in Schouwerzijl woont. In tabel 8 is de woonduur uitgesplitst naar vijfjaarsperiodes. Hierin is te zien dat 47% korter dan 10 jaar in Schouwerzijl woont.

Woonduur in Schouwerzijl	Frequentie	In oplopende percentages
0 – 5 jaar	7 (19%)	19%
6 – 10 jaar	10 (28%)	47%
11 – 15 jaar	5 (13%)	61%
16 – 20 jaar	7 (19%)	81%
21 – 25 jaar	2 (6%)	86%
26 – 30 jaar	4 (11%)	97%
31 – 35 jaar	-	-
36 – 40 jaar	1 (3%)	100%
Totaal	36 (100%)	

Tabel 8. Verdeling van woonduur in Schouwerzijl in 5-jaarsperiodes (n = 36)

De respondenten zijn sociaal goed ingebed in Schouwerzijl (tabel 9). Zij hebben er bijna allemaal kennissen wonen en de helft van de respondenten heeft ook vrienden op het dorp. Opvallend is dat

er bijna geen familieleden in het dorp wonen, dat is voor de samenstelling van het sociale netwerk in het dorp wel een belangrijke constatering. In paragraaf 3.8 komen we daar nog op terug.

Relaties in het dorp	Frequentie
Familieleden (anders dan gezinsleden)	4 (11%)
Vrienden	19 (54%)
Kennissen	31 (89%)
Collega's	2 (6%)

Tabel 9. Relaties van respondenten in Schouwerzijl (n = 36)

De betrokkenheid bij Schouwerzijl van de respondenten is groot (tabel 10). Alle inwoners geven aan redelijk tot zeer betrokken te zijn bij Schouwerzijl.

Betrokkenheid bij Schouwerzijl	Frequentie
Zeer betrokken	14 (39%)
Redelijk betrokken	22 (61%)
Nauwelijks betrokken	-
Niet betrokken	-
Totaal	36 (100%)

Tabel 10. Betrokkenheid van inwoners bij het dorp (n = 36)

Uit deze beschrijving van de respondenten komt het beeld naar voren van een diverse groep inwoners qua herkomst – maar toch meest Noorderling – en qua woonduur. Sociaal gezien hebben de inwoners elkaar gevonden als kennissen of als vrienden op het dorp en hun belangrijkste overeenkomst is dat ze zich allemaal betrokken voelen Schouwerzijl.

3.4 De woonomgeving

Aan de inwoners is gevraagd om aan om de volgende zin met drie steekwoorden aan te vullen: “*Als ik aan Schouwerzijl denk, dan denk ik aan...*”. 35 inwoners hebben één tot drie woorden gegeven op deze aanvulzin. In de woordenwolk (afbeelding 2) worden de meest voorkomende woorden weergegeven. Het zijn positieve woorden over rust, ruimte, mijn huis, thuis en het mooie landschap.

Geen enkele associatie was negatief van aard. Een respondent ziet het gebied van Schouwerzijl als het “Toscane van het Noorden”. In bijlage 7 staan alle woorden, die de respondenten opschreven.

Afbeelding 2. Woordenwolk van meest genoemde woorden voor Schouwerzijl

Het positieve gevoel van de inwoners over Schouwerzijl blijkt ook het gemiddelde rapportcijfer voor de woonomgeving, namelijk een 8.0. Het rapportcijfer 8 werd daarbij het vaakst gegeven.

Met twee open vragen is geïnventariseerd wat men de mooiste en de lelijkste plek in of bij Schouwerzijl vindt. De mooiste plekken van Schouwerzijl zijn volgens de inwoners het eigen huis en

hun tuin en het uitzicht dat ze van daaruit hebben. Maar ook de de zijl en het zwemvlot in de Kromme Raken worden mooi gevonden. Als lelijke plekken worden de huizen aangewezen met achterstallig onderhoud, zowel aan de Zijlvestweg als aan de Niesternweg. De haven wordt ook als lelijke plek gezien en dat komt door het achterstallig onderhoud aan de kademuur. De antwoorden van de respondenten zijn opgenomen in bijlage 7. Huisnummers in de antwoorden zijn vervangen door een 'x'.

3.5 Het wonen

Onder de inwoners zijn de woonmotieven geïnventariseerd (tabel 11). De redenen die het meest worden genoemd zijn 'graag in landelijk gebied willen wonen' en 'vanwege mijn woning'. Deze motieven komen overeen met de positieve woorden die men geeft over Schouwerzijl (afbeelding 2). Daar ging het ook over de *rust en ruimte* als kenmerken van het landelijk gebied. Het eigen huis werd als mooie plek ook al veelvuldig genoemd. Ook vanwege de sfeer en het karakter van Schouwerzijl is men in Schouwerzijl komen wonen.

Woonmotieven voor Schouwerzijl	Frequenties
1. <u>Graag in landelijk gebied wonen</u>	26 (72%)
2. <u>Vanwege mijn woning</u>	22 (61%)
3. Vanwege de sfeer en karakter van Schouwerzijl	14 (28%)
4. Om mijn kinderen in een dorp te laten opgroeien	4 (11%)
5. Vanwege huwelijk en samenwonen	4 (11%)
6. Vanwege mijn werk in de omgeving	2 (6%)
7. Vanwege mijn familie en vrienden in Schouwerzijl	-
8. Vanwege mijn bedrijf	-

Tabel 11. Woonmotieven voor Schouwerzijl (n = 36)

Anderzijds is ook aan de inwoners gevraagd of men plannen heeft om te verhuizen en waarom men zou willen verhuizen. Uit de antwoorden bleek dat 33% van de respondenten ooit zou willen verhuizen, terwijl maar liefst 64% van de inwoners nooit wil verhuizen uit Schouwerzijl (tabel 12). Verhuigeneigde respondenten geven aan in de stad te willen gaan wonen en dat het onderhoud aan huis en tuin hen te zwaar en te duur wordt. Twee respondenten geven aan dat ze willen verhuizen

vanwege het verkeer in Schouwerzijl. Van de verhuisgeneigden willen zes mensen graag weer in een vrijstaande woning wonen en vijf mensen ambiëren een appartement. Zes mensen geven expliciet aan dat ze naar de stad Groningen willen verhuizen, er is één inwoner die naar een andere woning in Schouwerzijl zou willen verhuizen. Een derde deel van de inwoners geeft aan dat in Schouwerzijl geen geschikte woningen voor ouderen zijn, ook voor starters zouden er te weinig zijn (22%). Voor gezinnen is er voldoende aanbod in Schouwerzijl. 95% van de inwoners geeft aan dat er in 2020 net zo veel woningen in Schouwerzijl mogen staan als in 2012, dus het bijbouwen van woningen heeft geen prioriteit.

Plannen voor verhuizing uit Schouwerzijl?	Frequenties
Hoe lang blijft u nog wonen in Schouwerzijl?	
• De rest van mijn leven	23 (64%)
• Ik wil verhuizen binnen Schouwerzijl	1 (3%)
• Binnen 2 jaar verhuizen uit Schouwerzijl	-
• Binnen 2 – 5 jaar verhuizen uit Schouwerzijl	-
• Ooit verhuizen uit Schouwerzijl	12 (33%)
De drie belangrijkste verhuisredenen	
1. Ik wil liever in een stad wonen	6 (50%)
2. Onderhoud te zwaar en kosten te hoog	5 (42%)
3. Vanwege ouderdom en ongeschikt huis	3 (25%) n=12 verhuisgeneigden (100%)
Waarnaar verhuizen?	
• Vrijstaand huis	6 (50%)
• Appartement	5 (42%) n=12 verhuisgeneigden (100%)
Naar welke plaats verhuizen?	
• De stad Groningen	6 (50%)
• Ander dorp in gemeente De Marne	3 (25%) n=12 verhuisgeneigden (100%)

Tabel 12. Hoe lang blijft u nog wonen in Schouwerzijl? (n=36) en verhuisredenen en - wensen (n=12)

De huidige woning wordt door de inwoners met het rapportcijfer 7.9 beoordeeld, waarbij het cijfer 8 het meest werd gegeven.

Van alle inwoners is 60% tevreden over de eigen woning. Een klein aantal mensen wil verbeteringen aan de woning doorvoeren, zodat de woning meer ruimte en comfort gaat bieden door bijvoorbeeld een uitbouw of een slaapkamer en een badkamer op de begane grond te realiseren. In termen van energiezuinigheid zijn inwoners van Schouwerzijl vooral geïnteresseerd in het plaatsen van zonnepanelen en een zonneboiler (69%) (tabel 13). Hier liggen kansen voor een (elektrotechnische) ondernemer en voor gezamenlijke inkoop op dorpsniveau, zoals in andere dorpen ook al gebeurt. Inwoners geven ook aan dat zij op het gebied van woningisolatie nog plannen hebben, met name voor vloer- en dakisolatie.

Plannen voor isolatie en duurzame energie?	Ja + Misschien
Energiescan laten uitvoeren	11 (34%)
Dakisolatie aanbrengen	14 (40%)
Spouwmuurisolatie aanbrengen	3 (10%)
Vloerisolatie aanbrengen	11 (31%)
Dubbele beglazing aanbrengen	6 (18%)
Energiezuinige cv-ketel aanschaffen	8 (25%)
Andere warmtebronnen (bijv. houtstook) gebruiken	9 (27%)
Zonnepanelen of zonneboiler plaatsen	24 (69%)
Aardwarmte gebruiken	14 (42%)

Tabel 13. Plannen voor isolatie en duurzame energie (n varieert tussen 30 en 35)

3.6 Veiligheid en mobiliteit

De veiligheid in Schouwerzijl wordt met het rapportcijfer 7.0 (met een spreiding van 3 tot 9) beoordeeld. In tabel 14 staat hoe de diverse aspecten van veiligheid zijn beoordeeld door de inwoners.

Veiligheid	Eens
In Schouwerzijl kunnen kinderen veilig opgroeien	29 (81%)
De plekken waar kinderen spelen zijn veilig	18 (51%)
Ik voel me overdag thuis veilig	36 (100%)
Ik voel me 's nachts thuis veilig	36 (100%)
's Avonds en 's nachts voel ik me buiten veilig	35 (97%)
Er zijn in Schouwerzijl 'enge' plekken waar niemand zicht op heeft	2 (6%)
De route naar de school met de fiets is veilig	2 (6%)
Er wordt te hard gereden in het dorp	31 (86%)
Er wordt te hard gereden buiten het dorp	24 (67%)
Schouwerzijl is verkeersveilig	6 (17%)
De Kromme Raken is onveilig voor kinderen en dieren	6 (17%)
Ik ervaar soms parkeeroverlast in Schouwerzijl	15 (42%)

Tabel 14. Waardering van aspecten van veiligheid (n=36)

(Bijna) iedereen voelt zich overdag en 's nachts veilig in Schouwerzijl. Er zijn volgens twee inwoners nog 'enge' plekken in Schouwerzijl. Kinderen kunnen in Schouwerzijl veilig opgroeien, het is veilig om buiten te spelen en te zwemmen in de Kromme Raken. Met die veiligheid zit het dus goed, maar de verkeersveiligheid laat volgens de respondenten te wensen over: er wordt te hard in en buiten het dorp gereden. Dat heeft tot gevolg dat men de verkeersveiligheid in Schouwerzijl negatief beoordeelt en de route voor kinderen naar de school ook onveilig vindt. De verkeersveiligheid in Schouwerzijl is duidelijk een onderwerp die op de agenda van Dorpsbelangen thuishoort. Eerder gaven al twee respondenten aan dat de verkeersdruk een reden is om 'ooit' uit Schouwerzijl te verhuizen. Iets minder dan de helft van de inwoners ervaart soms parkeerdruk in het dorp. Overigens werd de parkeerplek tegenover het dorpshuis ook een aantal keren genoemd als 'lelijke' plek, die plek behoeft ook meer aandacht.

De wegen en paden in en bij Schouwerzijl worden door de inwoners beoordeeld met een 6.3, het rapportcijfer 7 wordt daarbij het meest gegeven. Alle inwoners van Schouwerzijl maken gebruik van de wegen en de fietspaden. De helft van de inwoners geeft aan dat de wegen in en naar Schouwerzijl goed zijn onderhouden. Over de wegbermen is men duidelijk minder tevreden, slechts 22% vindt dat ze veilig zijn (tabel 15). Wegbermen zijn veilig als de ondergrond voldoende stevig is en geen kuilen heeft. Op smalle landwegen dragen zulke bermen bij aan een veilig gevoel als men moet uitwijken voor tegenliggers. Inwoners stellen het op prijs als er meer fietspaden, fietsstroken en wandelpaden in en rond Schouwerzijl zouden komen.

Wegen en paden	Eens
Ik maak regelmatig gebruik van de wegen en fietspaden in en om Schouwerzijl	36 (100%)
Er moeten meer fietspaden of fietsstroken komen rond Schouwerzijl	26 (72%)
Ik maak regelmatig gebruik van de wandelpaden in en om Schouwerzijl	31 (86%)
Er moeten meer wandelpaden komen rond Schouwerzijl	27 (75%)
De wegen in en naar Schouwerzijl zijn goed onderhouden	18 (50%)
De wegbermen van wegen buiten het dorp zijn veilig	8 (22%)

Tabel 15. Waardering van wegen en paden (n=36)

Alle respondenten hebben een auto, meer dan de helft (55%) heeft twee of meer auto's. Uit de gegevens van het CBS (2011) blijkt dat er tenminste 55 auto's in het dorp zijn. De dagelijkse boodschappen worden gehaald in Winsum (86%) of Leens (11%). Voor de korte afstanden naar Winsum of Leens wordt bijna altijd de auto gebruikt (90%), slechts vier respondenten springen voor de boodschappen op de fiets of de scootmobiel. Gezien de wens voor meer fietspaden wordt de fiets waarschijnlijk wel voor recreatieve tijdsbesteding gebruikt. 44% van de inwoners vindt het jammer dat er geen lijnbus door Schouwerzijl rijdt (tabel 17), maar het is de vraag of het openbaar vervoer dan gebruikt wordt, aangezien iedereen een auto tot zijn beschikking heeft (behalve inwoners onder de 18 jaar).

3.7 Voorzieningen

In Schouwerzijl zijn geen voorzieningen voor de dagelijkse levensbehoeften (behalve de rijdende winkelwagen), daarom is gevraagd aan de inwoners hoe zelfredzaam men zichzelf vindt. Alle respondenten geven aan dat zij alles nog zelf kunnen doen, niemand maakt gebruik van enigerlei vorm van thuiszorg.

Hulp aan buren en dorpsgenoten verlenen	Frequentie
- Geen	1 (3%)
- Boodschap doen	22 (61%)
- Kleine klusjes in huis of tuin	18 (50%)
- Een lift geven voor vervoer	23 (64%)
- Uitleen van gereedschap	29 (81%)
- Oppas van huis, dier of kinderen	21 (58%)
- Post en bloemen water geven tijdens afwezigheid	24 (67%)
- Anders	4 (11%)
Hulp van buren en dorpsgenoten ontvangen	Frequentie
Geen	-
Boodschap doen	11 (31%)
Kleine klusjes in huis of tuin	13 (36%)
Een lift krijgen voor vervoer	15 (42%)
Uitleen van gereedschap	24 (67%)
Oppas van huis, dier of kinderen	22 (61%)
Post en bloemen water geven tijdens afwezigheid	26 (72%)
Anders	5 (14%)

Tabel 16. Het verlenen en ontvangen van diensten van en aan buren en dorpsgenoten (n= 36)

De burenhulp in Schouwerzijl is een levendig geheel in de vorm van voor elkaar boodschappen doen, kleine klusjes in huis en tuin uitvoeren of de post verzorgen (tabel 16). Bijna alle inwoners van Schouwerzijl doen eraan mee. Het uitlenen van gereedschap en de planten water geven bij afwezigheid gebeuren het vaakst. Andere dienstverlening aan elkaar bleek o.a. het koken van een maaltijd bij ziekte en het in ontvangst nemen van postpakketjes bij afwezigheid van de buren. Net als in andere dorpen zegt men vaker hulp te verlenen dan te ontvangen (Rozema, 2012, 2013). 92% van

de respondenten vertrouwt erop dat de buren zullen bijspringen als zij hulp nodig hebben (tabel 17). 94% heeft volgens eigen zeggen een goede relatie met de buren (tabel 18). Goede relaties met buren zijn belangrijk in een dorp zonder winkels, vindt bijna iedereen.

De voorzieningen die Schouwerzijl wèl heeft – zoals het dorpshuis, de dorpsactiviteiten, de burenhulp - zijn door de inwoners gewaardeerd met het rapportcijfer 7.7. In tabel 17 staat hoe de inwoners over deze voorzieningen in Schouwerzijl denken. De meeste respondenten geven aan dat Schouwerzijl niet zonder het dorpshuis kan en dat de huidige staat van het dorpshuis voldoet. Slechts 28% vindt dat het dorpshuis een opknapbeurt heeft. In tegenstelling tot de kinderen die een grotere en leukere speeltuin wensen, vindt slechts 29% van de respondenten dat er meer speelvoorzieningen voor de kinderen moeten komen. De tien respondenten die wel vinden dat er meer speelplekken voor kinderen moeten komen, hebben meerpersoonshuishoudens (dus waarschijnlijk ook kinderen). Bijna alle inwoners vinden dat ook jonge inwoners hun steentje bijdragen aan het dorpsleven.

Stellingen over voorzieningen	Eens
Het is niet erg om de dagelijkse boodschappen buiten het dorp te doen	33 (94%)
Schouwerzijl kan niet zonder het dorpshuis Het Zijlhoes	34 (94%)
Het dorpshuis verdient een opknapbeurt	10 (28%)
Goede relaties met medebewoners zijn belangrijk voor een dorp zonder winkels	33 (92%)
De omgeving van Schouwerzijl is aantrekkelijk om in te fietsen	34 (94%)
Schouwerzijl heeft behoefte aan meer speelvoorzieningen voor kinderen	10 (29%)
Er moeten meer parkeergelegenheden komen in het dorp	10 (28%)
Jonge mensen dragen hun steentje bij aan de activiteiten in het dorp	34 (94%)
Door alle activiteiten in het dorp verveel ik me niet	15 (42%)
Buren helpen mij als ik zorg nodig heb	33 (92%)
Ik zou de filmavonden niet willen missen	12 (33%)
Het is jammer dat er geen lijnbus door Schouwerzijl rijdt	16 (44%)

Tabel 17. Meninge over voorzieningen in Schouwerzijl (n=35 of n=36)

Aan de inwoners is gevraagd welke voorzieningen zij missen of graag gerealiseerd zouden willen zien in Schouwerzijl. 24 inwoners (66%) geven aan dat ze “geen idee” hebben welke voorziening dat zou moeten zijn of dat ze het zoals het nu is “goed genoeg” vinden. Dat is opvallend in vergelijking met andere onderzochte dorpen, waar inwoners hele lijsten produceren van gewenste voorzieningen (Rozema, 2012, 2013). De andere twaalf inwoners hebben wel wensen, met name voor het openbaar vervoer. Hierbij valt de suggestie op over het gebruiken van de auto’s in het dorp: *“Slim gebruik maken van alle auto’s die dagelijks heen en weer rijden (carpoolen), mensen ophalen en samen boodschappen doen,(...).”* Ook zijn er wensen ten aanzien van de bibliobus en een dorpscafé annex restaurant.

De antwoorden die het meest zijn gegeven, zijn in de woordenwolk (afbeelding 3) weergegeven. Misschien zijn er in Schouwerzijl nieuwe ondernemers (tabel 22) die met deze wensen aan de slag kunnen gaan? In bijlage 7 staat het overzicht van wat inwoners zeggen te missen (en wensen) aan voorzieningen in Schouwerzijl.

Afbeelding 3. Woordenwolk van voorzieningen die in Schouwerzijl worden gemist of gewenst (n = 12)

3.8 Sociale omgeving

De sociale omgeving van Schouwerzijl is door de inwoners beoordeeld met het rapportcijfer 7.7. Aan de inwoners zijn 16 stellingen voorgelegd die te maken hebben met sociale waarden en sociale binding (tabel 18). Uit de antwoorden blijkt dat men de waarde 'saamhorigheid' en 'om elkaar denken' (= prettige sociale controle) onderschrijft. Alle nieuwkomers voelden zich goed ontvangen, toen zij in Schouwerzijl kwamen wonen. Een groot gedeelte van de respondenten geeft aan gehecht te zijn aan Schouwerzijl en zich verbonden te voelen met het dorp en de mede-inwoners. Iets meer dan de helft van de inwoners zegt zich een echte Schouwerzijlster te voelen en dat zeggen dus respondenten die (ooit) 'import' waren. Opvallend is dat een derde deel aangeeft dat er eensgezindheid in het dorp heerst en een ander derde deel heeft hier geen mening over, maar 25% zegt dat er zeker geen eensgezindheid in het dorp heerst. Geen van die respondenten heeft een toelichting geschreven waar die verdeeldheid over gaat of waardoor veroorzaakt wordt.

Sociale omgeving	Eens
Ik voel me een echte Schouwerzijlster	19 (53%)
Ik voelde me goed ontvangen toen ik hier nieuw kwam wonen	35 (97%)
Mijn sociale contacten wonen bijna allemaal in Schouwerzijl	1 (3%)
Ik heb voldoende sociale contacten buiten het dorp	33 (92%)
Ik voel me verbonden met het dorp en haar inwoners	31 (86%)
Ik vind saamhorigheid belangrijk in het dorp	31 (86%)
De betrokkenheid van inwoners bij Schouwerzijl is groot	31 (86%)
In Schouwerzijl is sprake van een prettige sociale controle	33 (86%)
Mensen in Schouwerzijl kennen elkaar te weinig	1 (3%)
Ik ben bereid om me in te zetten voor mijn dorp	26 (72%)
De relatie tussen mij en burens is goed	34 (94%)
Ik heb geen behoefte aan contacten in het dorp	1 (3%)
Ik voel me eenzaam in Schouwerzijl	-
Ik kan altijd hulp vragen aan medebewoners	36 (100%)
Er heerst eensgezindheid in het dorp	13 (36%)
Ik ben gehecht aan Schouwerzijl	30 (83%)

Tabel 18. Waardering van de sociale omgeving in Schouwerzijl (n=36)

Niemand is afhankelijk voor zijn sociale contacten van mede-inwoners, maar zoals we eerder al zagen hebben inwoners wél vrienden en kennissen op het dorp wonen. Gelukkig voelt niemand zich eenzaam in Schouwerzijl. Het sociale netwerk dat men in Schouwerzijl heeft, functioneert in Schouwerzijl goed, want alle inwoners geven aan altijd hulp te kunnen vragen aan mede-inwoners. Wat voor hulp zou dat kunnen zijn? Dat is eerder hulp voor zaken betreffende het huis, de tuin en het huishouden dan voor persoonlijke en lichamelijke zorgverlening. In het algemeen wordt door burgers gevonden, dat je voor persoonlijke en lichamelijke verzorging niet moet aankloppen bij de burens of mede-inwoners (tenzij het professionele zorgverleners zijn). Partners, gezinsleden en familieleden kun je wel inschakelen voor informele zorgverlening. Daarom is het sociale netwerk in Schouwerzijl voor de alleenstaanden op het dorp (27%) wellicht minder toereikend om persoonlijke zorg informeel te organiseren als de behoefte daartoe ontstaat. Alleenstaande ouderen verhuisden om die reden vaak uit het dorp. Is dit een aandachtspunt voor de dorpsvisie? Volgens eigen zeggen redt iedereen zichzelf – op dit moment - nog heel goed in Schouwerzijl.

Inwoners van Schouwerzijl ontmoeten elkaar voornamelijk buiten en op straat (44%), maar dat kan ook binnenshuis zijn (28%). Ook Het Zijlhoes vervult zijn functie als ontmoetingsplaats: 10 inwoners ontmoeten vooral in het dorpshuis hun mede-inwoners.

3.9 Dorpsactiviteiten

Net als in andere dorpen heeft Schouwerzijl zijn dorpsactiviteiten – van Sinterklaas tot Proatcafé (bijpraatavonden) in het dorpshuis. De inwoners gaven de dorpsactiviteiten in Schouwerzijl dan ook het gemiddelde rapportcijfer 7.3, waarmee zij hun positieve waardering uitdrukten. 63% van de inwoners is vaak tot altijd aanwezig bij de dorpsactiviteiten. Vier inwoners zijn altijd van de partij, daar staan drie inwoners tegenover die nooit bij de dorpsactiviteiten aanwezig zijn. In Schouwerzijl voelt men zich er (bijna) niet op aangekeken als men niet aan de dorpsactiviteiten meedoet.

In tabel 19 staan de antwoorden die de inwoners hebben gegeven op de uitspraken over de dorpsactiviteiten. Opvallend is dat 97% van de inwoners aangeeft dat dorpsactiviteiten belangrijk zijn voor Schouwerzijl, dus ook de inwoners die er nooit bij zijn, zijn die mening toegedaan. Niet iedereen is tevreden over de deelname van mede-inwoners aan de dorpsactiviteiten. Blijkbaar wringt het toch

ergens dat men niet meedoet. Gezien de uitslagen zou men nog eens kritisch naar de dorpsactiviteiten kunnen kijken – zijn ze aan herziening toe en zijn er nog meer leuke activiteiten voor de kinderen te organiseren? Inwoners kunnen worden aangespoord om met ideeën te komen om de dorpsactiviteiten te vernieuwen, die kunnen rekenen op een brede belangstelling.

Stellingen over dorpsactiviteiten	Eens
De dorpsactiviteiten zijn belangrijk voor Schouwerzijl	35 (97%)
Voor kinderen worden er leuke dorpsactiviteiten in Schouwerzijl georganiseerd	30 (83%)
In de toekomst moeten dorpsactiviteiten meer op oudere inwoners zijn gericht	3 (8%)
De dorpsactiviteiten passen niet in mijn agenda	6 (17%)
De deelname aan de dorpsactiviteiten is goed	21 (58%)
De jaarlijkse activiteiten zijn aan herziening toe	5 (14%)
Ik word erop aangekeken als ik niet deelneem aan de dorpsactiviteiten	2 (6%)

Tabel 19. Meninge over de dorpsactiviteiten in Schouwerzijl (n = 36)

3.10 Ondernemen

Het ondernemen in Schouwerzijl krijgt het gemiddelde rapportcijfer 6.5, dat is het één na laagste rapportcijfer dat wordt toegekend aan de diverse aspecten van de leefomgeving. Bij ‘ondernemen’ gaat het hier om de bedrijvigheid en het (nieuw) ondernemerschap in Schouwerzijl. In vergelijking met ‘vroeger’ zijn er minder ambachtslieden en middenstanders in de straten van Schouwerzijl aan het werk, dus dat kan inwoners aangezet hebben om een lagere waardering te geven: “Er is niet veel bedrijvigheid in Schouwerzijl”. Zoals eerder gemeld, blijken er 21 inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel in het Handelsregister te staan. Deze nieuwe bedrijvigheid speelt zich vaak minder zichtbaar achter de voordeur af of wordt buiten Schouwerzijl bedreven. Overigens kan ‘bedrijvigheid’ ook een nevenactiviteit zijn, zoals het bieden van logiesmogelijkheden voor “Vrienden op de fiets”. Er zijn dus wel ondernemers in Schouwerzijl aanwezig, hopelijk hebben de respondenten aan hen gedacht toen ze de vragen over het ondernemerschap voor Schouwerzijl invulden (tabel 20).

De helft van de inwoners geeft aan dat het belangrijk is om ondernemers in en rond Schouwerzijl te hebben, maar die bedrijvigheid hoeft niet groter te worden (58%). Uit de verdere antwoorden over het ondernemen klinkt door dat de meeste inwoners vinden dat het goed is zoals het nu is – er hoeft niet meer aan toerisme en recreatie gedaan te worden (75%), een goede naam van Schouwerzijl hangt niet af van de bedrijvigheid (42%). Over het versterken van de leefbaarheid in het dorp door ondernemers denkt men verschillend: 44% vindt dat Schouwerzijl geen belang bij ondernemers heeft die de leefbaarheid in het dorp te versterken, daar staat 39% tegenover die dat juist wel vindt.

Stellingen over het ondernemen	Eens	Oneens
Ik vind het belangrijk dat er ondernemers in en rond Schouwerzijl zijn	17 (48%)	9 (25%)
Er hoeft niet meer bedrijvigheid in Schouwerzijl te komen	21 (58%)	12 (33%)
De sfeer in het dorp inspireert om iets te beginnen	9 (25%)	11 (31%)
Schouwerzijl moet meer aan toerisme en recreatie doen	7 (19%)	27 (75%)
Schouwerzijl heeft belang bij ondernemers die de leefbaarheid versterken	14 (39%)	16 (44%)
Bedrijvigheid in Schouwerzijl zorgt voor een goede naamsbekendheid	6 (17%)	15 (42%)

Tabel 20. Mening over het ondernemen in Schouwerzijl (n=36)

Als er al nieuwe bedrijvigheid zou komen in Schouwerzijl, dan vinden de inwoners het bijna allemaal belangrijk dat die bedrijvigheid past bij het dorp (tabel 21) in termen van respect voor het dorpskarakter, de kleinschaligheid en de rust. De bedrijvigheid mag geen overlast veroorzaken (83%) en de rust en ruimte van de inwoners, het dorp en het gebied moeten worden gerespecteerd (81%). Alles waar de inwoners nu blij van worden (zie ook de steekwoorden van afbeelding 2), mag niet worden aangetast.

Nieuw ondernemerschap moet	Eens
Meerwaarde aan het dorp geven	11 (31%)
Kleinschalig zijn	26 (72%)
Bij het dorpskarakter passen	24 (67%)
Rust en ruimte respecteren	29 (81%)
Geen overlast veroorzaken (natuur, milieu, geluid, licht)	30 (83%)

Tabel 21. Voorwaarden voor nieuw ondernemerschap (n = 36)

In de respondentengroep zaten vijf ondernemers met een eigen bedrijf in Schouwerzijl dan wel ZZP'er en freelancer. Ook zijn er vijf inwoners die met plannen rondlopen om iets nieuws of iets aan hun bestaande onderneming te willen toevoegen. In tabel 22 staat voor welke sectoren deze 'potentiële' ondernemers plannen hebben. Zo blijkt dat er een ondernemer is die horecaplannen heeft. Of dat plan in Schouwerzijl gerealiseerd moet worden, is niet gevraagd. Mocht dat zo zijn, dan zal dat in goede aarde vallen bij de inwoners die behoefte hebben aan een dorpscafé annex restaurant. Andere potentiële ondernemers lopen rond met plannen voor een boerderij- of landwinkel, duurzame energie en kunst. Niemand heeft plannen in de richting van zorgverlening.

Op welk gebied heeft men plannen of ideeën?	Aantal keer genoemd
- Recreatie (bijv. kortdurend logies)	-
- Toerisme (bijv. gidstochten, historische promotie)	-
- Horeca (bijv. maaltijdvoorziening, theetuin, ijsverkoop, streekproducten)	1
- Uiterlijke verzorging (pedicure, manicure, kapsalon)	-
- Ouderenzorg (voor opvang en logeermogelijkheden)	-
- Zorgverlening (verzorging en verpleging aan huis)	-
- Kinderopvang (oppas, opvang en logeermogelijkheden)	-
- Huishoudelijke dienstverlening	-
- Een zorgboerderij	-
- Kunst (bijv. een galerie)	1
- Een boerderij- of landwinkel	2
- Voedselproductie voor de regio	-
- Duurzame energie (bijv. samen inkopen of productie)	1
- Eigen bedrijf aan huis	1
- Anders	-

Tabel 22. Plannen of ideeën voor nieuw ondernemerschap van potentiële ondernemers (n=5)

3.11 Inzet voor Schouwerzijl

Mensen die zich inzetten voor de belangen van het dorp (in welke vorm ook) vormen de ruggengraat van Schouwerzijl. Zonder actieve inwoners geen dorpshuis, geen dorpsfeest en rommelmarkt, geen Proatcafé, geen Proatn in Toene (tuinpraat), geen Sinterklaas. De respondenten waarderen hun mede-inwoners voor hun inzet met een 7.3, het rapportcijfer 8 werd daarbij het vaakst gegeven. Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl krijgt van de respondenten een 7.6. Deze rapportcijfers zijn mooie complimenten voor het werk dat vóór en achter de schermen door de inwoners van Schouwerzijl wordt verricht.

Aan de inwoners zijn stellingen over de inzet van inwoners voor Schouwerzijl voorgelegd (tabel 23). De positieve waarderingen voor het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl valt ook de organisatie van het dorpshuis Het Zijlhoes ten deel. Het bestuur van Dorpsbelangen weet goed wat er speelt in het dorp (87%), behartigt de dorpsbelangen op een goede manier en heeft om dingen gedaan te krijgen goede contacten met de gemeente De Marne (80%). Het dorpshuis vervult zijn functie als ontmoetingspunt goed (91%), mede dankzij de inzet van de inwoners (86%). De meningen zijn wat verdeeld over of het dorpshuis vaker verhuurd moet worden aan derden. Opvallend is dat de website www.schouwerzijl.simpssite.nl slechts door vijf inwoners positief wordt gewaardeerd. Sommige respondenten wisten niet van het bestaan af en schreven dat in de kantlijn van de vragenlijst. Wie op de website kijkt, ziet wel dat er sprake is van een niet-bijgehouden agenda. De website is een aandachtspunt (of actiepoint) op voor Schouwerzijl in de dorpsvisie. Een actief dorp kan tegenwoordig niet zonder een website met actuele en correcte informatie, dat geldt ook voor Schouwerzijl. Overigens bleek uit het onderzoek dat alle respondenten een internetaansluiting hebben en dat de meesten (81%) actieve internetgebruikers zijn.

Als het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl een dorpsvisie wil opstellen, dan is er uitleg nodig over waarom dat noodzakelijk is. Want 60% vindt dat er een dorpsvisie moet komen, maar 35% heeft daar geen mening over. Voor het draagvlak van nieuwe dorpsplannen 'moet' ook deze 35% zich betrokken gaan voelen. Minder dan de helft van de inwoners dat samenwerken met andere dorpen noodzakelijk is. Het kan zijn dat het bestuur van Dorpsbelangen Schouwerzijl daar anders over denkt?

Zoals ook al uit tabel 18 al bleek is 72% bereid zich in te zetten voor Schouwerzijl. Door deze vraag twee keer te stellen, is zeker geworden dat 25 inwoners dit ook echt menen (tabel 23). Voor het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl en het dorpshuis Het Zijlhoes is het een interessante vraag hoe zij deze beloofde inzet willen ‘verzilveren’.

Hoe worden de dorpsbelangen behartigd?	Eens
Onze dorpsbelangen worden goed behartigd door Dorpsbelangen Schouwerzijl	29 (83%)
Het huidige dorpshuis beantwoordt aan de behoefte van de gemeenschap	32 (91%)
De verhuur van het dorpshuis aan derden (zoals Sienemarne) zou meer gestimuleerd moeten worden	16 (46%)
Het is belangrijk dat Schouwerzijl een dorpsvisie opstelt	21 (60%)
Het bestuur van Dorpsbelangen weet wat er speelt in het dorp	31 (87%)
Het bestuur van Dorpsbelangen heeft goede contacten met de gemeente	28 (80%)
In Schouwerzijl kunnen we samen veel voor elkaar krijgen	20 (57%)
De website www.schouwerzijl.simpson.nl ziet er goed uit	5 (16%)
Mensen met nieuwe ideeën voor Schouwerzijl krijgen alle ruimte	19 (54%)
Schouwerzijl en omliggende dorpen moeten meer samenwerken	16 (46%)
Het dorpshuis draait goed dankzij de inzet van de inwoners	30 (86%)
Ik wil me inzetten voor Schouwerzijl	25 (71%)

Tabel 23. Mening over dorpsbelangenbehartiging (n=36)

Onder de inwoners is ook onderzocht hoe groot hun bereidheid is om in ruil voor een dorpsbudget van de gemeente De Marne mee te helpen aan het onderhoud van de openbare ruimte (tabel 24). Zo gaven 12 inwoners aan het zwerfafval in en rond Schouwerzijl te willen opruimen. Maar er zijn ook inwoners bereid om in het openbare groen aan de slag te gaan of de begraafplaats (inclusief de bomen daar) te onderhouden. In totaal geven 19 inwoners (53%) aan dat ze een bijdrage willen leveren. Dat zijn mannen en vrouwen van alle leeftijden die zowel kort als langer in Schouwerzijl wonen, kortom een doorsnee van Schouwerzijl wil aan onderhoudsklussen meehelpen. Als een gemeenschap onderhoudstaken van de gemeente overneemt, moet de continuïteit en kwaliteit van het werk natuurlijk wel zijn gegarandeerd. Ook een dorp moet weten waartoe het zich verplicht. Dit is een noodzakelijk agendapunt voor overleg met de gemeente De Marne.

Statistisch kan geteld worden hoeveel individuele inwoners zich willen inzetten voor het dorp of zich bereid verklaren voor een onderhoudsklus. Dat zijn in totaal 30 inwoners (83%), met deze mensen kan Schouwerzijl de komende mooie plannen maken en uitvoeren!

Ik wil me in ruil voor dorpsbudget inzetten voor...	Frequentie
het onderhoud van de openbare groenvoorziening	6 (17%)
het onderhoud van de wandelpaden in en rond Schouwerzijl	5 (14%)
het onderhoud aan de speelplekken	6 (17%)
het onderhoud van het grote veld	2 (6%)
Het onderhouden van de steigers en de zwemplek	2 (6%)
Het onderhouden van de begraafplaats	2 (6%)
het opruimen van zwerfafval	12 (34%)
Andere taken	1 (3%)
Ik zal hier geen bijdrage aan kunnen verlenen	15 (43%)

Tabel 24. Inzet van inwoners voor werkzaamheden in ruil voor dorpsbudget (n=36)

3.12 Goede ideeën

Aan het einde van de vragenlijst hebben 13 respondenten nogmaals hun goede ideeën voor Schouwerzijl opgeschreven. In bijlage 7 staan deze ideeën uitgebreid vermeld. De goede ideeën zijn in een woordenwolk (afbeelding 4) weergegeven; soms zijn deze ideeën een herhaling van wat al eerder aangegeven werd, zoals de verkeersonveiligheid en dat er te hard gereden wordt of de behoefte aan wandel- en fietspaden. Maar er worden ook nieuwe ideeën aangedragen, zoals het organiseren van avonden in het dorpshuis met lezingen en muziekuitsvoeringen van dorpsbewoners om te laten zien hoeveel talent er in het dorp zit. Een ander idee is het verfraaien van het park dat nu “saai” is door de aanleg van meer kinderspeelplekken en wandelpaden. Of: een picknicktafel bij de haven om elkaar te ontmoeten. Een respondent doet nog een dringende oproep: “Zorg dat je er voor elkaar bent als het nodig is. Houd het dorp leefbaar. Houd rekening met elkaar.” Ideeën genoeg voor Schouwerzijl!

Afbeelding 4. Woordenwolk van goede ideeën voor Schouwerzijl (n = 13)

4. Conclusie, discussie en adviezen

In dit laatste hoofdstuk worden de conclusies uit het inwonersonderzoek van *Schouwerzijl anno 2012* getrokken, vervolgens worden er enkele kanttekeningen bij de onderzoeksresultaten geplaatst. Tot slot volgen er adviezen voor Schouwerzijl, die door het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl gebruikt kunnen worden voor het opstellen van een dorpsvisie. De adviezen zijn in de vorm van *een hele korte dorpsvisie* weergegeven.

4.1 Conclusie

De onderzoeksvraag voor dit onderzoek luidde:

Welke waardering geven inwoners van Schouwerzijl aan hun leefomgeving?

Hierbij gaat het om de waardering van aspecten uit vier domeinen van de leefomgeving:

- a. de woonsituatie;
- b. de voorzieningen;
- c. het sociale klimaat;
- d. het organiserend vermogen.

De gegevensverwerking van dit onderzoek is op een betrouwbare wijze uitgevoerd, wat heeft geleid tot een redelijke respons. Aan het inwonersonderzoek namen 40 inwoners uit Schouwerzijl deel. De respons is hiermee 43%. De respondentengroep is qua leeftijd redelijk representatief voor de bevolking in Schouwerzijl en qua geslacht enigszins. Aan het onderzoek hebben meer vrouwen dan mannen meegedaan. De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 54 jaar. Het grootste gedeelte van de respondenten is qua herkomst (geboorteplaats en vorige woonplaats) uit Noord-Nederland afkomstig. De gemiddelde woonduur onder de respondenten was 13.6 jaar, iets minder dan de helft van de respondenten woont er korter dan 10 jaar. Alle respondenten voelen zich redelijk tot zeer betrokken bij Schouwerzijl.

De 4 kinderen die meededen aan het onderzoek, vinden Schouwerzijl een leuk dorp doordat zij in een mooi huis wonen en omdat er leuke dorpsactiviteiten zijn. De kinderen vinden het fijn dat ze kunnen buiten spelen en zwemmen bij het zwembad. Schouwerzijl wordt nog leuker – volgens de

kinderen zelf – als er een leukere speeltuin komt en vaker een film in het dorpshuis. 5 kinderen hebben hun mooie huis of boerderij op tekeningen vastgelegd.

De inwoners van 13 jaar en ouder waarderen Schouwerzijl als leefomgeving positief. De algemene conclusie is dat inwoners tevreden zijn over het dorp – het rapportcijfer dat de inwoners voor Schouwerzijl (in zijn geheel) geven is een 8.2. Daarmee is de hoofdconclusie gerechtvaardigd, dat de inwoners van Schouwerzijl hun leefomgeving **positief waarderen**. Dat blijkt niet alleen uit dit rapportcijfer, maar ook uit de positieve woorden waarmee de inwoners hun wonen en leven in Schouwerzijl uitdrukken: *rust, ruimte, mijn huis* en *saamhorigheid*.

Aan de hand van de vier domeinen van de leefomgeving vatten we de onderzoeksresultaten samen:

1. de woonomgeving (binding, woonmotieven, de woning, veiligheid);
2. de voorzieningen (zelfredzaamheid, mobiliteit, behoeften);
3. de sociale omgeving (sociale contacten, deelname dorpsleven);
4. het organiserend vermogen (ondernemerschap, inzet inwoners en bestuur).

In tabel 25 zijn deze vier domeinen voorzien van de rapportcijfers die de respondenten hebben gegeven.

	Rapportcijfer	Waardering
Schouwerzijl als leefomgeving	8.2	++
Wonen en woonomgeving	7.3	+
Voorzieningen	7.5	++
Sociale omgeving	7.7	++
Organiserend vermogen	7.1	+

Tabel 25. De waardering van Schouwerzijl in gemiddelde rapportcijfers en met symbolen (+)

Voor *Woonomgeving* is het gemiddelde rapportcijfer berekend van de aspecten Wonen, Woning, Veiligheid, en Wegen en Paden. Voor *Voorzieningen* is het gemiddelde rapportcijfer berekend van de aspecten Voorzieningen en Dorpsactiviteiten. Voor *Sociale omgeving* is het rapportcijfer van Sociale Omgeving gebruikt. Voor *Organiserend vermogen* is het gemiddelde rapportcijfer berekend van de

aspecten Ondernemen, Inzet besturen en Inzet inwoners van Schouwerzijl. In de kolom *Waardering* is het rapportcijfer ≥ 7.5 voorzien van ++ als sterke waardering van de leefomgeving, het rapportcijfer < 7.5 van + als iets minder sterke waardering. De waardering voor de vier domeinen wordt hierna besproken.

Inwoners beoordelen hun woonomgeving en het wonen positief. Inwoners vinden het dorpsaangezicht van Schouwerzijl mooi, maar zijn unaniem over enkele 'lelijke' plekken die het dorpsaangezicht ontsieren. De eigen woning wordt vooral positief gewaardeerd. Inwoners vinden dat ze rustig en landelijk wonen in Schouwerzijl, dat zijn ook de belangrijkste woonmotieven om in Schouwerzijl te (blijven) wonen. Meer dan de helft (64%) wil dan ook nooit verhuizen uit Schouwerzijl. Een behoorlijke groep inwoners heeft wensen voor het verduurzamen van de woning en wil (nog meer) isoleren en zonnepanelen installeren. Inwoners voelen zich veilig in Schouwerzijl, maar bijna iedereen vindt dat de verkeersveiligheid te wensen overlaat doordat er binnen en buiten Schouwerzijl te hard wordt gereden. Inwoners hebben wensen voor meer fiets- en wandelpaden in en rond Schouwerzijl. Over de wegbermen van de buitenwegen naar Schouwerzijl zijn de inwoners ontevreden.

Inwoners van Schouwerzijl zijn zelfredzame inwoners. Als er hulp nodig is voor het doen van boodschappen of het koken van een maaltijd, dan kan iedereen een beroep doen op zijn burens of op mede-inwoners. Voor een dorp zonder voorzieningen is wederzijdse dienstverlening een uitkomst. Het dorpshuis voorziet in de behoefte om elkaar te ontmoeten, Schouwerzijl kan niet zonder Het Zijlhoes. Ook de dorpsactiviteiten maken onderdeel uit van het voorzieningenniveau van Schouwerzijl. Deze worden positief gewaardeerd, enkele inwoners hebben ideeën voor nieuwe activiteiten, zoals muziekavonden en lezingen door inwoners zelf. Hoewel er voldoende auto's in Schouwerzijl zijn, wordt het als een gemis ervaren dat de lijnbus niet door Schouwerzijl rijdt. Enkele inwoners suggereren dat inwoners zelf slimmer hun vervoer kunnen organiseren door te 'poolen'. Andere suggesties voor 'voorzieningen' in Schouwerzijl betreffen een dorpscafé en speelplekken voor kinderen.

Bijna alle inwoners voelen zich sociaal verbonden met de mede-inwoners van Schouwerzijl, inwoners kennen elkaar en de helft van de inwoners heeft vrienden-op-het-dorp gemaakt. Iedereen heeft een goede relatie met de buren. Nieuwkomers geven aan dat ze goed zijn ontvangen, hieruit mag afgeleid worden dat Schouwerzijl een 'open' dorp is waar inwoners snel erbij horen. De gehechtheid aan Schouwerzijl is groot, dat draagt eraan bij dat inwoners 'nooit' uit Schouwerzijl wil verhuizen.

Alle inwoners voelen zich betrokken bij Schouwerzijl en meer dan driekwart van de inwoners wil zich inzetten voor het dorp. Het is positief dat meer dan de helft van de inwoners aangeeft mee te willen helpen aan het onderhoud van de openbare ruimte, de begraafplaats en het opruimen van zwerfafval. Dat is een stevige basis van het organiserend vermogen in Schouwerzijl. Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl en het dorpshuis Het Zijlhoes worden positief gewaardeerd. In Schouwerzijl heeft een kleine groep inwoners ideeën of plannen voor bedrijvigheid en ondernemerschap. Inwoners zijn het er allemaal over eens, dat die plannen moeten passen bij de kleinschaligheid van Schouwerzijl en niet verstorend mogen werken op de rust en het karakter van het dorp.

4.2 Discussie

De wijze waarop dit onderzoek is uitgevoerd is naar waarheid beschreven in dit onderzoeksrapport.

Na afloop van een inwonersonderzoek ontstaat altijd de vraag of dit onderzoek ook 'echt' weergeeft hoe het dorp door de inwoners wordt ervaren en gewaardeerd. Daarom staan we kort stil bij *wie* meegedaan hebben aan het onderzoek en *hoe* de waardering van Schouwerzijl is onderzocht. Ten aanzien van de representativiteit van de respondentengroep is al opgemerkt in paragraaf 2.2 dat onder de respondenten vrouwen oververtegenwoordigd waren en alleenstaande ondervertegenwoordigd. Opvallend is ook dat er geen respondenten waren die hun hele leven in Schouwerzijl doorbrachten, terwijl bij navraag in het dorp bleek dat deze inwoners er wel zijn. Ook deze inwoners zijn ondervertegenwoordigd. Tijdens een rondwandeling (d.d. 4 juli 2013) in Schouwerzijl bleek dat enkele inwoners de vragenlijst niet hadden ingevuld, omdat ze al aan het vorige onderzoek uit 2010 (of 2011) hadden meegedaan. Mogelijk hebben meer inwoners die overweging gemaakt waardoor de respons aan de lage kant is gebleven.

In zijn algemeenheid geldt dat gemotiveerde mensen aan een onderzoek meedoen: inwoners die iets kwijt willen over hun dorp vullen sneller een vragenlijst in. De onderzoeker hoopt altijd dat die gemotiveerde mensen het complete beeld van de werkelijkheid weergeven, dus zowel met positieve als kritische antwoorden komen. Die kritische geluiden zijn gelukkig ook in dit onderzoek van Schouwerzijl te horen.

Een andere vraag is of de waardering met een schriftelijke vragenlijst onderzocht kan worden? Het nadeel van een vragenlijst is dat nuanceringen in de vraag en de antwoorden ontbreken. Het bijbehorende verhaal ontbreekt, zeg maar. Een respondent schreef in de kantlijn van de vragenlijst: “Ik mis nuances, de vragen zijn te algemeen om goed op te kunnen antwoorden”. Gelukkig namen veel respondenten de moeite om bij open vragen hun waarnemingen en ideeën op te schrijven. Dat levert al meer een ‘verhaal’ op naast gemiddelde rapportcijfers en percentages.

Alles overziend zijn de resultaten en conclusies misschien niet algemeen geldend voor alle inwoners van Schouwerzijl en tonen zij niet het ‘hele’ verhaal van Schouwerzijl. Daarom is het goed dat inwoners van Schouwerzijl straks samen beoordelen of het ‘echte’ Schouwerzijl uit dit onderzoek tevoorschijn komt. Bij de presentatie van dit onderzoek en op latere gespreksmomenten kunnen inwoners nuanceringen aanbrengen.

4.3 Een hele korte dorpsvisie

Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl wil al enige jaren een dorpsvisie voor Schouwerzijl opstellen. Een dorpsvisie kunt u opvatten als een meerjarig perspectief op de leefbaarheid in het dorp. In gewone woorden: in een dorpsvisie staat wat voor het dorp en de inwoners belangrijk is en wat aandacht en verbetering behoeft. Een dorpsvisie komt tot stand in overleg met alle inwoners van het dorp. De dorpsvisie is voor de inwoners bedoeld, maar kan feestelijk gedeeld worden met vertegenwoordigers van de gemeente en andere dorpen. Een dorpsvisie is soms een heel boekwerk, maar een dorpsvisie past net zo goed op een paar A4'tjes met een nietje erdoor heen. Overigens hoeft de term ‘dorpsvisie’ niet gebruikt te worden, een dorpsvisie kan net zo goed een ‘dorpsplan’, dorpsmanifest’, ‘dorpswijzer’ of ‘dorpsagenda’ heten.

Geïnspireerd door het inwonersonderzoek *Schouwerzijl 2012* geven we nu een voorbeeld van *een hele korte dorpsvisie* voor Schouwerzijl. De adviesrapporten die wij tot nu toe uitbrachten voor de dorpen met de wens voor een dorpsvisie, bevatten uitgebreide en nuttige adviezen voor o.a. de dorpen Houwerzijl, Niehove, Nieuw-Balinge, Westerbroek en Adorp. Deze adviesrapporten zijn te downloaden via www.hanze.nl/dorpsonderzoeken. Veel dorpsvisies belanden in het dorpsarchief of in de la van een gemeenteambtenaar. Het is de kunst om een dorpsvisie te maken die mensen inspireert tot goede daden. Volgens ons is Schouwerzijl gebaat bij een kernachtige geformuleerde dorpsvisie. Daarom presenteren wij hier *een hele korte dorpsvisie* onder de titel *“Wij vormen samen Schouwerzijl!”* - als voorbeeld en ter inspiratie. Het voordeel van een korte en bondige dorpsvisie is dat een afdruk in de vitrinekast bij de sluis en op het prikbord thuis past.

In het blauwe kader staat een proeve van een *hele korte dorpsvisie* waarin staat

- dat Schouwerzijl een dorpsgemeenschap is;
- wat inwoners aan Schouwerzijl bindt;
- wat inwoners voor het dorp en de toekomst belangrijk vinden;
- wat zij daarvoor gaan doen.

Deze proeve laat ook zien dat een dorpsvisie zo opgesteld kan worden, dat hij heel lang ‘houdbaar’ is. Er staan ambities in, die hun waarde in de komende jaren niet snel zullen verliezen: *“Voor de toekomst van Schouwerzijl vinden wij **belangrijk** dat ....”*. Dat levert 10 belangrijke punten op. En de acties die daaruit voortvloeien zijn ‘eigenlijk gewone alledaagse dingen’ die niet moeilijk zijn om te doen: *“Daarom **doen** wij aan....”*.

Wij vormen samen Schouwerzijl!

Schouwerzijl is een kleine Groningse dorpsgemeenschap in het oude cultuurlandschap van het Reitdiep. De weidsheid en de vergezichten over land, lucht en water bindt ons - inwoners - aan het dorp. Wij van Schouwerzijl voelen ons hier thuis. Wij wonen mooi, rustig en ruim in Schouwerzijl en we leven tevreden samen met onze mede-inwoners. En dit willen wij ook zo houden!

Voor de toekomst van Schouwerzijl vinden wij **belangrijk**, dat

1. de inwoners een open gemeenschap vormen
2. inwoners mooi en duurzaam in Schouwerzijl kunnen wonen
3. kinderen er een mooie jeugd hebben
4. inwoners in Schouwerzijl actief en gezond ouder kunnen worden
5. het in Schouwerzijl en op de wegen naar Schouwerzijl veilig is
6. inwoners een goede band met elkaar hebben en dat er sprake is van onderlinge hulp
7. de dagelijkse voorzieningen bereikbaar en toegankelijk zijn
8. er jaarlijks activiteiten zijn voor en door inwoners
9. inwoners zich vrij voelen om op hun eigen wijze een bijdrage aan het dorpsleven te leveren
10. Schouwerzijl met andere dorpen, ondernemers, organisaties en de gemeente samenwerkt

Daarom **doen** wij aan

- het welkom heten van nieuwe inwoners
- onderhoud van onze tuinen om het dorpsaanzicht mooi te houden
- de aanpak van lelijke plekken in het dorp – in overleg met eigenaren en de gemeente –
- het elkaar informeren over en helpen met besparingen en duurzame energieopwekking
- kinderactiviteiten in het dorpshuis en het onderhoud van speel- en zwemplekken
- sportieve activiteiten en door het wandelen en fietsen te bevorderen
- verkeersveiligheid en geven zelf het goede voorbeeld
- complimenten voor onze burens en vrienden, omdat ze om ons en ons huis denken
- slimme mobiliteit waarin we met en voor elkaar rijden
- dorpsactiviteiten met gezelligheid, cultuur en sport
- jaarlijks onderhoud van ons dorpshuis, ons groen en onze gezamenlijke plekken
- jaarlijkse oproepen om frisse ideeën voor het dorp te bedenken
- actieve dorpsbelangenbehartiging via formele & informele kanalen en netwerken

De tien belangrijke punten voor de toekomst vallen niet zomaar uit de lucht. Leefbaarheid heeft te maken met ruimtelijke en sociale kwaliteiten, (bereikbaarheid van) voorzieningen en het organiserend vermogen van mensen. Deze aspecten kunt u terugvinden in de tien punten. Als u een dorpsvisie maakt, moet u erop letten dat al deze aspecten in een dorpsvisie aan de orde komen. Het gaat in een dorpsvisie dus niet alleen over de fysieke omgeving, maar ook over de omgang met elkaar en hoe de inzet van inwoners gestimuleerd wordt. Hieronder staan nog een keer de *10 belangrijke punten* met in de linkerkolom de aspecten van leefbaarheid (tabel 26).

Aspecten leefbaarheid	10 belangrijke punten
<i>Samen leven</i>	1. de inwoners een open gemeenschap zijn
<i>Wonen</i>	2. inwoners mooi en duurzaam in Schouwerzijl kunnen wonen
<i>Opgroeien</i>	3. kinderen er een mooie jeugd hebben
<i>Ouder worden</i>	4. inwoners in Schouwerzijl actief en gezond ouder kunnen worden
<i>Verkeer en veiligheid</i>	5. het in Schouwerzijl en op de wegen naar Schouwerzijl veilig is
<i>Dienstverlening</i>	6. inwoners een band hebben en dat er sprake is van onderlinge hulp
<i>Zelfredzaamheid</i>	7. de dagelijkse voorzieningen bereikbaar en toegankelijk zijn
<i>Organisatiekracht</i>	8. er jaarlijkse activiteiten zijn voor en door inwoners
<i>Inzet</i>	9. inwoners zich vrij voelen om op hun eigen wijze een bijdrage leveren
<i>Belangenbehartiging</i>	10. Schouwerzijl met andere dorpen, ondernemers en de gemeente samenwerkt

Tabel 26. Tien aspecten van leefbaarheid en de tien belangrijke punten voor *een hele korte dorpsvisie*

Om leefbaarheid in een gemeenschap te onderhouden is het belangrijk dat mensen zich willen inzetten voor het algemene belang. Gelukkig is het algemene belang de optelsom van alle particuliere belangen. U mag ervan uitgaan dat inwoners ook een beetje eigenbelang hebben om mee te doen aan activiteiten in het dorp. Wat de inwoners gezamenlijk kunnen doen in Schouwerzijl, kunt u afleiden van de *10 belangrijke punten*. In tabel 27 staat een voorbeeldlijst van wat u de komende jaren zou kunnen doen.

Op een “dorpscongres” kunt u (twee)jaarlijks de stand van zaken in het dorp doornemen en samen vooruitblikken over wat er anders en beter kan. Ook kunt u als Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl op basis van de ambities jaarlijks ‘bijzondere speerpunten’ vaststellen waarvoor u (in

Wat te doen?	Bijvoorbeeld door middel van
Nieuwe inwoners welkom heten	Bloemetje, uitnodiging voor kennismaking
Onderhoud van tuinen	Tuinpraatjes, ruildagen en tuinroutes ter inspiratie
Lelijke plekken in het dorp aanpakken – na overleg met eigenaren en de gemeente –	Verkennde gesprekken, ideeën geven, mouwen opstropen, geld regelen
Elkaar informeren over en helpen met besparingen en duurzame energieopwekking	Informatieavond, duurzame dorpen netwerk, excursie naar goede voorbeelden, klusdiensten
Activiteiten in het dorpshuis en speelplekken voor de kinderen	Samen met kinderen ideeën opdoen en uitvoeren, kinderen helpen mee
Sportieve activiteiten en door het wandelen en fietsen te bevorderen	Spontane wandel-, loop- en fietsgroepjes, actieve dorpsuitjes
Verkeersveiligheid door zelf het goede voorbeeld te geven	Zelf niet harder rijden dan de verkeerslimiet en anderen er respectvol aanspreken op gedrag
Complimenten voor onze burens en vrienden, omdat ze om ons en ons huis denken	Mede-inwoners bedanken en trakteren in natura voor hun diensten, burendag = bedankdag
Slimme mobiliteit waarin we met en voor elkaar rijden	Website (!) voor dorpsmarktplaats, niet alleen voor auto's delen, maar ook voor buurtkoken, dienstenruil, etc.
Dorpsactiviteiten met gezelligheid, cultuur en sport	Het opstellen en uitvoeren van een gevarieerd jaarprogramma, voor elk wat wils met behoud van de jaarlijkse dorpstradities
Jaarlijks onderhoud van ons dorpshuis, ons groen en onze terreinen	Met steun van gemeente onderhouden van gebouwen, velden, bomen. Het werk eerlijk verdelen
Jaarlijkse oproepen om frisse ideeën voor het dorp te bedenken	Frisse ideeën uit inwonersonderzoek bijv.: muziekavond, lezingen van eigen dorpstalant
Actieve dorpsbelangenbehartiging via formele & informele kanalen en netwerken	Bestuur dorpsbelangen gebruikt ook sociaal netwerk van de inwoners. Iedereen denkt mee in een jaarlijks 'dorpscongres'

Tabel 27. Een overzicht van mogelijke activiteiten om uitvoering te geven aan *10 belangrijke punten*

een project) samenwerkt met anderen. Die ‘anderen’ zijn bijvoorbeeld buurdorpen, het waterschap, de gemeente De Marne of een natuurorganisatie. In de komende jaren gaat het niet alleen meer over hoe Schouwerzijl mooi, leuk en gezellig blijft. De maatschappelijke veranderingen dienen zich ook op het lokale niveau aan: hogere energie- en zorgkosten, hogere woonlasten, vergrijzing, lagere pensioenen, meer alleenstaanden, etc. Daarnaast zijn er veranderingen op wereldniveau die lokaal doorsijpelen – op het gebied van het klimaat, drinkwater, energie, voedsel en financiën...

Inwoners van Schouwerzijl hebben in een veranderende wereld heel wat met elkaar te bespreken. Dat kan in Het Zijlhoes, onderweg met uw hardlopgroepje of buiten in Proatn in Toene. In Schouwerzijl zit – net als in andere dorpen – voldoende positieve kracht om creatieve en lokale antwoorden te bedenken en uit te voeren. U kunt daarbij een beroep doen op de vitaliteitscoördinator van de gemeente De Marne, die in 2013 is aangesteld om dorpen te ondersteunen bij hun plannen. Het samen *zelf doen* is een mooie opdracht voor Schouwerzijl!

HOOFD
HANDEN HART
SAMEN SUCCES ZELF
DOEN

Afbeelding 5. Woordenwolk hoe u zichzelf redt in Schouwerzijl – veel succes! 😊

Bronnen

Buursma, A., M. van der Ploeg (2008). *Groningen. Stad en Ommeland. Dorpen – plaatsen – gehuchten*. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Centraal Bureau voor de Statistiek. *Gemeenten op maat*. 2002, 2005, 2008, 2011. www.cbs.nl/. Geraadpleegd op 27 juni 2013.

Gardenier, J. D. (2012). *Rijk met kleine dorpen. Een sociologische studie naar het platteland van Noord-Groningen*. Koninklijke Van Gorcum, Assen.

Hospers, G.J., N. Reverda (2012). *Krimp het nieuwe denken. Bevolkingsdaling in theorie en praktijk*. Boom Lemma Uitgevers, den Haag.

Rozema, J. (2012) *Westerbroek 2012. Hoe waarderen inwoners van Westerbroek hun leefomgeving?* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen

Rozema, J. (2013). *Adorp 2013. Hoe waarderen inwoners van Adorp hun leefomgeving?* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen

Rozema, J. et al. (2013). *Kantens 2013. Hoe waarderen inwoners van Kantens hun leefomgeving*. Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Thissen, F. (2010). Wat houdt een (krimpend) dorp leefbaar en vitaal? *Real Estate*, 71, 23 – 26.

Eerdere dorpsonderzoeken: www.hanze.nl/dorpsonderzoeken

Rozema, J. et al. (2013). *Kantens 2013. Hoe waarderen inwoners van Kantens hun leefomgeving*. Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. (2013). *Adorp 2012. Hoe waarderen inwoners van Adorp hun leefomgeving?* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. (2012). *Westerbroek 2012. Hoe waarderen inwoners van Westerbroek hun leefomgeving?* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. (2012). *Nieuw-Balinge anno 2012. Hoe waarderen inwoners van Nieuw-Balinge hun leefomgeving?* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. en A. Tjeerdsma (2011). *Niehove anno 2011. Hoe waarderen inwoners van Niehove hun leefomgeving?* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Tjeerdsma, A. (2012). *Vierhuizen 2012. Hoe waarderen inwoners van Vierhuizen hun leefomgeving?* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Tjeerdsma, A. (2012). *Tjuchem anno 2012. Hoe waarderen inwoners van Tjuchem hun leefomgeving?* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Buiter, O. en J. Rozema (2011). *Leven in Houwerzijl. Onderzoek naar de ervaren kwaliteit van de leefomgeving*. Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen

Colofon

Uitgave

Hanzehogeschool Groningen
Kenniscentrum NoorderRuimte
Zernikeplein 11
9747AS Groningen
www.noorderruimte.nl

Fotografie

Joost Eskes
Jannie Rozema

©2013, Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen

Alles uit deze publicatie mag worden gebruikt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum NoorderRuimte en de auteur, mits u aan de volgende bronvermelding doet :

Rozema, J. (2013). *Schouwerzijl 2012. Hoe waarden inwoners van Schouwerzijl hun leefomgeving?*
Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

